

**VANHEMMAN LAPSEEN KOHDISTAMAA VÄKIVALTAÄ KOKENEIDEN
KOKEMUKSIA SELVIITYMISESTÄ**

Emilia Keskinen

Terveyskasvatuksen pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2023

TIIVISTELMÄ

Keskinen, E. 2023. Vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneiden kokemuksia selviytymisestä. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, terveyskasvatuksen pro gradu -tutkielma, 63 s., 11 liitettä.

Suomessa noin joka kolmas lapsi on kokenut aikuisuuteen mennessä väkivaltaa vanhempansa taholta. Vanhemman lapsen kohdistama väkivalta on erityisen haitallista lapsen kehitykselle, minkä lisäksi se altistaa lapsen esimerkiksi mielenterveyden häiriöille. Kokemuksista selviytyminen voi kuitenkin vähentää väkivallan haitallisia seurauksia ja tuoda mukanaan positiivisia muutoksia. Ymmärryksen lisääminen vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä voi edistää tehokkaampien keinojen kehittämistä väkivallan ennaltaehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja siitä selviytymisessä tukemiseen. Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata vanhempien taholta väkivaltaa kokeneiden kokemuksia selviytymisessä tärkeistä tekijöistä, sen seurauksista ja selviytymisen tunteen muodostumisesta.

Aineisto kerättiin kirjoituspyynnöllä, jota jaettiin Ensi- ja turvakotien liiton sosiaalisen median kanavissa sekä Jyväskylän yliopiston sähköpostilistoilla. Osallistujat (N = 35) olivat 18-vuotiaita tai vanhempia, he olivat kokeneet lapsuudessaan väkivaltaa vanhempansa taholta sekä kokivat selviytyneensä väkivallan kokemuksista. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavien teemojen sisällä aineistolähtöisesti temaattisella analyysillä. Tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa. Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeitä tekijöitä olivat sosiaalinen tuki, kohdatuksi tuleminen, psyykkinen kehitys sekä ymmärryksen luominen väkivallasta ja omista kokemuksista. Toisaalta aiemmissä tutkimuksissa selviytymisen kannalta tärkeiksi koetut hengellinen yhteys ja merkityksenanto eivät nousseet esille tässä tutkimuksessa, mihin esimerkiksi kulttuurierot saattoivat vaikuttaa. Selviytymisen seurauksiksi koettiin moninainen henkinen kasvu, koetun väkivallan vaikutusten vähentyminen, muutokset vanhempisuhteissa ja väkivallan kierteen katkaiseminen. Lisäksi selviytymisen tunne muodostui tapahtumien ymmärtämisestä ja hyväksymisestä, henkisestä kasvusta, myönteisestä suhtautumisesta itseen ja elämään, hyvänä vanhempana toimimisesta sekä selviytymisen prosessimaisuuden ja oman prosessin vaiheen tunnistamisesta.

Tutkimuksen tulokset auttavat ymmärtämään syvemmin vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä. Esimerkiksi sekä lasten että aikuisten sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen tukee vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ehkäisemistä sekä toisaalta väkivaltaa kokeneen selviytymistä. Tuloksia voidaan hyödyntää muun muassa väkivaltaa ennaltaehkäisevien toimien sekä väkivaltaan puuttumisen ja siitä selviytymisessä tukemisen keinojen kehittämisessä.

Asiasanat: lähisuhdeväkivalta, selviytyminen, toipuminen, posttraumaattinen kasvu, vanhemman lapsen kohdistama väkivalta

ABSTRACT

Keskinen, E. 2023. Survivors' experiences of surviving from parental domestic violence. The Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Health Education Master's thesis, 63 pp., 11 appendices.

Approximately one in three children in Finland has experienced parental domestic violence by the time they reach adulthood. Violence against children is particularly detrimental to the child's development and predisposes the child to mental disorders. However, surviving from experiences of violence can reduce its harmful consequences and bring on positive changes. Increasing the understanding of survival from domestic violence against children can contribute to the development of more effective means of preventing, addressing, and supporting survival from domestic violence. The purpose of this study is to describe the experiences of childhood domestic violence survivors on the important factors related to survival from domestic abuse, the consequences of survival and the formation of a sense of survival.

The data was collected by writing invitations, which were distributed on the social media channels of the Federation of Mother and Child Homes and Shelters and on the email lists of the University of Jyväskylä. Participants (N = 35) were 18 years of age or older, had experienced parental violence in their childhood and felt that they had healed from the experiences of violence. The data was analyzed with a data-based thematic analysis within the theory guiding themes. The results of this study were similar with previous studies. Important factors in survival from domestic violence in childhood included social support, being heard, psychological development, and creating an understanding of violence and one's own experiences. On the other hand, spiritual connection and giving purpose to the experiences didn't arise in this study, even though in previous studies they were perceived as important factors for survival, which could have been influenced by cultural differences. The consequences of coping were perceived to be multifaceted mental growth, decreased effects of experienced violence, changes in parental relationships, and breaking the cycle of violence. The feeling of healing was formed by understanding and accepting events, mental growth, positive attitude towards self and life, acting as a good parent, and identifying the process nature of survival and the stage of one's own process.

The findings of this study help to understand more deeply the survival process from childhood domestic violence. For example, the development of socio-emotional skills of both children and adults supports the prevention of parental domestic violence and survival of those who have experienced violence. The results can be used for example in the development of measures to prevent violence and to support healing from parental domestic violence.

Key words: domestic violence, domestic abuse, family violence, coping, healing, posttraumatic growth

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	1
2	VANHEMMAN LAPSEEN KOHDISTAMA VÄKIVALTA	3
2.1	Vanhemman lapsen kohdistama väkivalta ja sen eri muodot.....	3
2.1.1	Vanhemman lapsen kohdistama laiminlyönti.....	4
2.1.2	Vanhemman lapsen kohdistama henkinen väkivalta.....	5
2.1.3	Vanhemman lapsen kohdistama seksuaalisuutta loukkaava väkivalta	6
2.1.4	Vanhemman lapsen kohdistama fyysinen ja taloudellinen väkivalta	7
2.2	Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan esiintyvyys Suomessa	8
2.3	Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisy Suomessa.....	9
2.4	Vanhemman lapsen kohdistamaan väkivaltaan puuttuminen ja sitä kokeneen hoito Suomessa	11
3	VANHEMMAN LAPSEEN KOHDISTAMASTA VÄKIVALLASTA SELVIYTYMINEN	
	14	
3.1	Selviytymisen ja posttraumaattisen kasvun määrittelyt	14
3.2	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät.	16
3.3	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seurauksia.....	19
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
5.1	Tutkimusaineiston keruu ja kuvaus	22
5.2	Tutkimusaineiston analysointi.....	23
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	25
6.1	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät.	25
6.1.1	Väkivaltakokemusten haitallisia seurauksia vähentävät tekijät lapsuudessa	25
6.1.2	Lapsuuden sopeutumiskeinot suhteessa vanhempiin	26

6.1.3	Kodin ilmapiiristä poissuuntaava tekeminen.....	26
6.1.4	Väkivaltatilanteen ja sen luonteen tajuaminen	27
6.1.5	Kokemusten ja niiden seurausten itsenäinen prosessointi.....	28
6.1.6	Ammattiapu	29
6.1.7	Ihmissuhteet voimavarana	30
6.1.8	Muutokset suhteessa vanhempiin	31
6.1.9	Tulevaisuuteen suuntautuminen	32
6.2	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seuraukset.....	33
6.2.1	Ihmissuhteiden muutokset	33
6.2.2	Väkivallan kierteen katkaisu	34
6.2.3	Sensitiivisyys suhteessa muihin.....	34
6.2.4	Käyttäytymisessä tapahtunut kehitys	35
6.2.5	Väkivaltataustan vaikutusten vähentyminen ja vähentäminen.....	37
6.2.6	Psyykinen kehitys	38
6.3	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen tunteen muodostuminen	39
6.3.1	Hengissä selviytyminen.....	39
6.3.2	Tapahtumien ymmärtäminen ja hyväksyminen.....	40
6.3.3	Suhtautuminen ja suhteet vanhempiin.....	40
6.3.4	Väkivaltakokemukset eivät määritä itseä tai omaa elämää	41
6.3.5	Vanhempänä toimiminen.....	42
6.3.6	Kokemusten ja niiden vaikutusten sekä tunteiden käsittelyn taidot.....	43
6.3.7	Myönteinen suhtautuminen itseen ja elämään.....	44
6.3.8	Selviytyminen prosessina	44
7	POHDINTA.....	46
7.1	Tutkimustulosten tarkastelu suhteessa käytäntöihin ja aiempiin tutkimuksiin	46

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	52
7.3 Tutkimuksen johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	55
LÄHTEET	58

LIITTEET

Liite 1: Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun eteneminen

Liite 2: Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä

Liite 3: Tiedote tutkittaville

Liite 4: Tietosuojailmoitus

Liite 5: Eettinen suostumus osallistua tieteelliseen tutkimukseen

Liite 6: Vastauslomakkeen kysymykset

Liite 7: Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeiden tekijöiden, selviytymisen seurausten ja selviytymisen tunteen muodostumisen yhteydet toisiinsa

Liite 8: Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät

Liite 9: Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seurauksia

Liite 10: Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen tunteen muodostuminen

Liite 11: Kirjallisuuskatsauksen tutkimusten laadunarviointi

1 JOHDANTO

Vanhemman lapsen kohdistama väkivalta on Suomessa yleistä, esimerkiksi Kouluterveyskyselyn mukaan (THL 2021a; THL 2021b) kyselyä edeltäneen vuoden aikana henkistä väkivaltaa oli kokenut 14,4 % – 32,9 % lapsista. Vanhemman lapsen kohdistama väkivalta on erityisen haitallista lapsen kehitykselle (Kauppi 2012, 127), ja voi häiritä muun muassa lapsen motorista, kielen-, somaattista, vuorovaikutustaitojen ja kognitiivista kehitystä (Söderholm & Politi 2012, 88–89) sekä altistaa lapsen monille mielenterveyden häiriöille, kuten ahdistuneisuushäiriöille (Kaltiala-Heino 2012, 170). Näiden vaikutusten vähentämiseksi ja väkivallan ennaltaehkäisemiseksi on tärkeä ymmärtää vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä tarkemmin.

Selviytyminen on määritelty yksilölliseksi, tarkoitukselliseksi, dynaamiseksi ja suhteisiin liittyväksi prosessiksi, jossa tehdään tietoisesti töitä oman hyvinvoinnin parantamiseksi (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019). Aiempien tutkimusten perusteella (liitteet 1 & 2) vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä merkittäviä tekijöitä ovat muun muassa etäisyys väkivaltaa käyttäneeseen vanhempaan ja tuen saaminen tukipalveluista tai läheisiltä (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021), ymmärryksen luominen koetusta väkivallasta (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021) sekä hengellisen yhteyden löytäminen ja merkityksen antaminen omille kokemuksille (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020). Selviytymisen seurauksiksi on tunnistettu esimerkiksi henkilökohtainen kasvu (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021), väkivallan kierteen katkaisu (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Anderson & Bernhardt 2020) sekä tunnetaitojen kehittyminen (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020).

Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä on kuitenkin tutkittu vain vähän sekä Suomessa (esim. Karjainen 2019) että muualla maailmassa (esim. O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021). Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneiden kokemuksia selviytymisessä tärkeistä tekijöistä, selviytymisen seurauksista sekä selviytymisen tunteen muodostumisesta. Tutkimuksen tavoite on lisätä ymmärrystä edellä mainituista tekijöistä vanhempien

taholta väkivaltaa kokeneiden näkökulmasta Suomen kontekstissa, ja sen avulla edistää selviytymisessä tukemisen sekä väkivaltaan puuttumisen ja sen ennaltaehkäisyn kehittämisen keinoja.

2 VANHEMMAN LAPSEEN KOHDISTAMA VÄKIVALTA

Tässä tutkielmassa lapsiksi käsitetään alle 18-vuotiaat henkilöt. Vanhemmalla tarkoitetaan henkilöstä alle 18-vuotiaana virallisesti ensisijaisesti huolehtinutta aikuista, kuten biologista tai sijaisvanhempaa tai muuta lähiaikuista.

2.1 Vanhemman lapsen kohdistama väkivalta ja sen eri muodot

Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO 2005, 21–22) mukaan väkivalta on vallan tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai niillä uhkaamista siten, että se voi johtaa kehityksen häiriintymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen, fyysisen tai psyykkisen vaurion syntymiseen tai kuolemaan. Tahallisuudella tarkoitetaan, että teko tai käyttäytyminen on tarkoituksellista riippumatta siitä, tavoitellaanko sen seurauksia, kuten vakavaa vammaa. Määritelmä kattaa ilmeisten fyysisen, psyykkisen ja seksuaalisen väkivallan muotojen lisäksi laiminlyönnin ja hyväksikäytön. Väkivallan huomioidaan voivan kohdistua itsen, johonkuhun toiseen tai ihmisryhmään (WHO 2005, 21–22).

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan perheenjäsenten välisissä (Istanbulin sopimus 53/2015, 2015; Rikoksantorjuntaneuvosto, n.a.) tai muissa läheisissä suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa (Rikoksantorjuntaneuvosto, n.a.), jossa tekijänä voi olla nykyinen tai entinen kumppani, vanhempi, lapsi, lähisukulainen tai muu läheinen henkilö (Hakulinen ym. 2019a, 188; THL 2021c). Lähisuhdeväkivallan muotoja ovat fyysinen, henkinen, seksuaalinen (Istanbulin sopimus 53/2015, 2015; Rikoksantorjuntaneuvosto n.a.; WHO 2005, 21–22) ja taloudellinen väkivalta (Istanbulin sopimus 53/2015, 2015) sekä laiminlyönti (WHO 2005, 21–22) sekä vainoaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö, STM 2019a, 17).

WHO määrittelee läheisten aikuisten lapsiin kohdistaman väkivallan seuraavasti ”Lapsiin kohdistuva väkivalta tai kaltoinkohtelu sisältää kaikki vastuuseen, luottamukseen tai valtaan perustuvassa suhteessa ilmenevät fyysisen ja/tai emotionaalisen huonon kohtelun, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin tai kaupallisen tai muun hyväksikäytön muodot, jotka johtavat todellisen tai potentiaalisen vahingon aiheuttamiseen lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai arvokkuudelle.” (WHO 2005, 78). WHO:n yleiseen väkivallan määritelmään (WHO 2005,

21–22) verrattuna läheisten aikuisten lapsiin kohdistaman väkivallan määritelmässä erityispiirteenä on se, että väkivalta tapahtuu luottamukseen, vastuuseen tai valtaan perustuvassa suhteessa, vaikka määritelmät muutoin ovat suhteellisen yhteneväiset esimerkiksi väkivallan muotojen suhteen.

Lähisuhdeväkivallan rinnalla kirjallisuudessa käytetään käsitettä perheväkivalta (esim. Istanbulin sopimus 53/2015, 2015) ja lapsen kohdistuvaa väkivaltaa kuvataan myös lapsen kaltoinkohteluna (esim. Söderholm & Politi 2012). Tässä tutkielmassa keskitytään nimenomaan vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan muotoon eikä muihin lähisuhdeväkivallan tai lapsen kohdistuvan väkivallan muotoihin, ja ilmiöstä käytetään käsitettä vanhemman lapsen kohdistama väkivalta.

2.1.1 Vanhemman lapsen kohdistama laiminlyönti

Lapsen perustarpeista huolehtimatta jättäminen on lapsen laiminlyöntiä (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012, 79–80). Lasta voidaan laiminlyödä esimerkiksi ravintoon (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012), terveydenhuoltoon, koulutukseen tai henkiseen terveyteen liittyen (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012, 79–80; Laajasalo ym. 2019, 190) tai jättämällä huolehtimatta lapsen rakkauden, hoivan, hyväksynnän ja kuulluksi tulemisen tarpeista (Söderholm & Politi 2012, 79–80). Näin ollen laiminlyönti voi olla luonteeltaan henkistä tai fyysistä väkivaltaa laiminlyönnin muodosta riippuen.

Laiminlyönti vaarantaa lapsen fyysisen, emotionaalisen, kognitiivisen tai sosiaalisen kehityksen tai useamman näistä (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012, 79). Tekojen ei tarvitse olla tahallisia täyttääkseen laiminlyönnin kriteerit ja usein laiminlyönti on tahatonta (Söderholm & Politi 2012, 79). Rikoslaisissa (Rikoslaki 515/2003, 2003) laiminlyönti on rangaistavaa, jos tekijällä on ollut erityinen oikeudellinen velvollisuus estää rikostunnusmerkistön mukaisen seurauksen syntyminen esimerkiksi tekijän ja uhrin välisen suhteen perusteella, kuten vanhemman vastuussa huolehtia lapsesta (vrt. Rikoslaki 515/2003, 2003).

2.1.2 Vanhemman lapsen kohdistama henkinen väkivalta

Lähdekirjallisuudessa käytetään henkisen väkivallan ohella käsitteitä emotionaalinen (esim. Söderholm & Politi 2012, 81) ja psyykinen (esim. Rikksentorjuntaneuvosto n.a.) väkivalta tai kaltoinkohtelu (Laajasalo ym. 2019, 189), mutta tässä tutkielmassa ilmiöön viitataan käsitteellä henkinen väkivalta. Henkistä väkivaltaa on lapsesta huolehtivan henkilön toistuva käyttäytyminen tai yksittäiset tilanteet, joissa hän ei huolehdi lapsen tunne-elämän, hoivan tai huolenpidon tarpeista tai viestittää lapsen olevan arvoton, viallinen, ei rakastettava, ei haluttu tai uhattu (Laajasalo ym. 2019, 189). Henkinen väkivalta erotetaan heikosta vanhemmuudesta ja yksittäisistä epäsensitiivisistä vuorovaikutustilanteista käyttäytymisen säännöllisyyden, vakavuuden ja lapsen kokeman haitan perusteella (Laajasalo ym. 2019, 192).

Henkinen väkivalta voi näkyä esimerkiksi vanhemman emotionaalisena etäisyytenä, väärinä tai negatiivisina käsityksinä lapsesta, epäjohtonmukaisena ja ikään nähden epäasianmukaisena vuorovaikutuksena lapsen kanssa, kuten vanhemman kyvyttömyytenä tukea lapsen sosiaalisia tarpeita ja pärjäävyyttä, tai lapsen käyttämisenä vanhemman psykologisten tarpeiden täyttämiseen (Söderholm & Politi 2012, 81). Henkistä väkivaltaa ovat muun muassa pelottelu, vähättely (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012, 80; Laajasalo ym. 2019, 190; Rikksentorjuntaneuvosto n.a.), torjuminen, eristäminen, nimittely, pilkkaaminen, lapsen tunteiden loukkaaminen (WHO 1999, 15; Söderholm & Politi 2012, 80; Laajasalo ym. 2019, 190), nöyryyttäminen (Söderholm & Politi 2012, 80; Rikksentorjuntaneuvosto, n.a.), epäjohtonmukainen ja julma rajoittaminen, tunteiden näyttämisen ja ilmaisemisen kieltäminen, kiusaaminen sekä eristäminen lapsen luontaisesta sosiaalisesta ympäristöstä (Laajasalo ym. 2019, 190–191).

Henkisen väkivallan erityismuotoja ovat muun muassa henkinen kuritusväkivalta (Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197), vanhempien väliselle väkivallalle altistaminen, lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta ja vainoaminen (Laajasalo ym. 2019, 190–191) sekä hengellinen väkivalta (Linjakumpu 2015, 10; Tobin 2016). Henkinen kuritusväkivalta on henkisen kivun tai kärsimyksen aiheuttamista lapsen käyttäytymiseen vaikuttamiseksi (Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197), joka on ollut Suomessa lailla kiellettyä vuodesta 1983 lähtien (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, 1983).

Vanhempien väliselle väkivallalle altistaminen voi ilmetä esimerkiksi fyysisten väkivallan tekojen tai niiden seurausten näkemisenä, väkivallan äänien kuulemisena, väkivallasta käytyinä

keskusteluina tai väkivallasta tietoisesti tulemisena muilla tavoin (Hakulinen ym. 2019b, 212, 215). Vieraannuttaminen on lapsen ja toisen vanhemman välisen kiintymys- ja vuorovaikutussuhteen vahingoittamista. Vanhempi voi vieraannuttaa lasta toisesta vanhemmasta esimerkiksi puhumalla pahaa hänestä, rajoittamalla heidän välistänsä yhteydenpitoa tai estämällä sen kokonaan (Hakulinen ym. 2019b, 212, 215).

Vainoaminen voi kohdistua lapseen tai lapsen toiseen vanhempaan (Laajasalo ym. 2019b, 190–191). Vainoaminen on määritelty rikokseksi Suomen rikoslaissa vuodesta 2014 alkaen (Rikoslaki 879/2013, 2013). Vainoamista on toistuva uhkaaminen, seuraaminen, tarkkaileminen, yhteyden ottaminen tai muu näihin rinnastettavalla tavalla oikeudeton vainoaminen, jonka voi odottaa aiheuttavan vainotussa pelkoa tai ahdistusta (Rikoslaki 879/2013, 2013).

Hengellisen väkivallan erityispiirteenä on sen uskonnollinen ulottuvuus (Suomen evankelisluterilainen kirkko n.a.). Hengellistä väkivaltaa on esimerkiksi pyhien esineiden, tekstien, opetusten tai rituaalien käyttäminen yksilön henkisen minän tai jumalasuhteen vahingoittamiseksi (Tobin 2016). Hengellisellä väkivallalla voidaan pyrkiä murskaamaan lapsen elämäntapa, elämäntapa tai mielipide, esimerkiksi pelottelemalla, käännättämällä, syylistämällä, eristämällä tai kontrolloimalla (Suomen evankelisluterilainen kirkko n.a.). Toisaalta hengellinen väkivalta voi olla myös fyysisiä tekoja, jos niitä perustellaan hengellisistä lähtökohdista tai hengelliseen yhteisöön kuulumisen perusteella (Linjakumpu 2015, 10).

2.1.3 Vanhemman lapseen kohdistama seksuaalisuutta loukkaava väkivalta

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta tarkoittaa tekoja ja tilanteita, joilla rikotaan yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia (Porras 2015, 121). Se käsittää sekä rikokseksi määriteltyjä tekoja että tekoja, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkkejä (Porras 2015, 121). Seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta käytetään lähdekirjallisuudessa myös käsitettä seksuaalinen väkivalta (esim. WHO 2005, 169; Rikoksentorjuntaneuvosto n.a.). Tässä tutkielmassa käytetään paremmin väkivallan muotoa kuvaavaa käsitettä seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, sillä väkivallan teot eivät ole niiden kohteen näkökulmasta seksuaalisia vaan yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavia (vrt. Porras 2015, 121).

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa on henkilön seksuaalisuuteen kohdistuva epätoivottu seksuaalinen teko tai sen yritys tai seksuaalinen huomautus tai ehdotus, johon uhri joutuu pakolla altistetuksi tai muutoin tahtomattaan (WHO 2005, 170). Pakottamisessa voidaan käyttää esimerkiksi fyysistä voimaa, pelottelua, kiristämistä tai uhkailua tai siinä voidaan hyödyntää kohteen kykenemättömyyttä antaa suostumusta esimerkiksi päihtymyksen takia (WHO 2005, 170). Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ovat muun muassa raiskaus eli peniksen, muun ruumin osan tai esineen tunkeminen väkisin toisen emättimeen tai peräaukkoon, ehkäisyn käytön kieltäminen sekä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (WHO 2005, 170). Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on alle 16-vuotiaaseen lapseen kohdistuva ja hänen kehitystään mahdollisesti vahingoittava seksuaalinen teko tai sellaiseen pakottaminen tai altistaminen (Rikoslaki 540/2011, 2011), esimerkiksi lapsen koskettelu, nuoleminen, altistaminen seksuaaliselle kuvamateriaalille tai käyttäminen seksuaalisen materiaalin tuottamisessa (Erkkilä ym. 2012, 132). Lisäksi grooming eli lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin esimerkiksi internetin tai puhelimen välityksellä on määritelty laissa rikokseksi vuodesta 2011 alkaen (Rikoslaki 540/2011, 2011). Digitaalisessa mediassa seksuaalista häirintää voi olla esimerkiksi vihjailevat puheet, seksuaaliset eleet tai ilmeet tai pyynnöt kosketteluun webkameran välityksellä (Vaaranen-Valkonen & Laitinen 2019, 341).

2.1.4 Vanhemman lapsen kohdistama fyysinen ja taloudellinen väkivalta

Fyysinen väkivalta on WHO:n mukaan terveydellisten (Tupola ym. 2012, 100; WHO 2016, 14) tai kehityksellisten haittojen todellista tai potentiaalista aiheuttamista (WHO 2016, 14) tai ruumiillisen kivun tuottamista (Tupola ym. 2012, 100) fyysistä voimaa käyttäen (Tupola ym. 2012; WHO 2016, 14). Rikoslaisissa (578/1995, 1995) fyysiseen väkivaltaan liittyen on määritelty rikokseksi muun muassa pahoinpitely, joka on toisen terveyden vahingoittamista, toiselle kivun aiheuttamista tai toisen saattamista tiedottomaan tai vastaavaan tilaan ruumiillisella väkivallalla tai muulla tavoin (Rikoslaki 578/1995, 1995). Fyysistä väkivaltaa on myös fyysinen kuritusväkivalta eli pyrkimys vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen aiheuttamalla lapselle ruumiillista kipua tai kärsimystä (Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197), joka on ollut Suomessa lailla kiellettyä vuodesta 1983 lähtien (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, 1983). Fyysistä väkivaltaa ovat esimerkiksi lyöminen, potkaiseminen (WHO 2005, 81; Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197; Rikoksantorjuntaneuvosto n.a.), töniminen, ravis-telu, läpsiminen (Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197; Rikoksantorjuntaneuvosto

n.a.), tukistaminen (Tupola ym. 2012, 100; Rikoksentorjuntaneuvosto n.a.), polttaminen, myrkyttäminen, huumauttaminen (Tupola ym. 2012, 100; Hakulinen ym. 2019b, 197), terä- tai ampuma-aseella vahingoittaminen (WHO 2005, 81; Hakulinen ym. 2019b, 197; Rikoksentorjuntaneuvosto n.a.), kuristaminen (Hakulinen ym. 2019b, 197; Rikoksentorjuntaneuvosto n.a.), puureminen ja tukehduuttaminen (Hakulinen ym. 2019b, 197).

Taloudellista väkivaltaa ovat muun muassa rahan käytön kontrollointi (Sanders 2015; Doyle 2020), sen ansaitsemisen estäminen (Sanders 2015; Gibbs ym. 2018; Doyle 2020), toisen omaisuuden varastaminen (Sanders 2015; Gibbs ym. 2018) tai tuhoaminen (Sanders 2015) sekä uhrin velkauttaminen (Doyle 2020). Taloudellista väkivaltaa on tutkittu lähinnä naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan näkökulmasta (esim. Sanders 2015; Gibbs ym. 2018; Doyle 2020), mutta vanhempi voi kohdistaa sen eri muotoja myös lapseensa lapsen iästä riippuen.

2.2 Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan esiintyvyys Suomessa

Suomessa on vuonna 2020 rekisteröity 2000 vanhemman alaikäiseen lapseensa kohdistamaa rikosta, joista suurin osa (1778 kpl) on pahoinpitelyjä (Tilastokeskus 2021a). Seuraavaksi eniten on kirjattu laittomia uhkauksia (89 kpl) ja lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä (86 kpl; Tilastokeskus 2021a). Samat rikostyyppit ovat pysyneet yleisimpinä vanhempien lapsen kohdistamina rekisteröityinä rikoksina saatavilla olevan tilaston alusta eli vuodesta 2009 asti (Tilastokeskus 2021a). Vuoden 2020 lopussa Suomessa on ollut 1 041 526 alle 18-vuotiasta lasta (Tilastokeskus 2021b). Näin ollen noin 0,2 % lapsista on joutunut vanhempansa väkivaltarikoksen kohteeksi vuonna 2020. Suurin osa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ei kuitenkaan tule viranomaisten tietoon (Tolvanen & Vuento 2012, 305), ja sen todellinen määrä on huomattavasti tilastoituja rikoksia suurempi (vrt. THL 2021a; THL 2021b). Esimerkiksi rekisteröidyiksi tulleita pahoinpitelyjä on kokenut vajaa 0,2 % lapsista, kun taas kouluterveyskyselyn mukaan (THL 2021a; THL 2021b) 6,7 % – 15,1 % lapsista on kokenut fyysistä väkivaltaa. Numeeriset tilastot eivät tuo esille vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan laajuutta eivätkä tavoita ilmiön syvyyttä tai moninaisuutta, joita tarkastellaan tässä tutkimuksessa tutkimalla vanhemman taholta väkivaltaa kokeneiden selviytymisen kokemuksia.

Kouluterveystutkimuksen (THL 2021a; THL 2021b) mukaan lapset kokevat vanhempiensa taholta henkistä väkivaltaa fyysistä väkivaltaa enemmän. Henkistä väkivaltaa on kokenut kyselyä

edeltäneen vuoden aikana lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista 32,9 %, 8.- ja 9.-luokkalaisista 31,3 %, ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 24,0 % (THL 2021b) ja 4.- ja 5.-luokkalaisista 14,4 % (THL 2021a). Henkisen väkivallan kohteeksi joutuminen yleistyy lapsen ikääntyessä, ja se on yleisintä 8.- ja 9.-luokkalaisilla sekä lukiolaisilla, joista sitä on kokenut noin joka kolmas. Vanhemman taholta fyysistä väkivaltaa on kokenut viimeisen vuoden aikana lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista 7,9 %, ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 6,7 %, 8.- ja 9.-luokkalaisista 12,5 %, (THL 2021b) ja 4.- ja 5.-luokkalaisista 15,1 % (THL 2021a). Päinvastoin kuin henkinen väkivalta fyysisen väkivalta lasta kohtaan vähenee lapsen ikääntyessä. Henkinen väkivalta on fyysistä väkivaltaa yleisempää kaikissa ikäryhmissä, ja toisen asteen opiskelijoista lukiolaiset kokevat sitä ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita enemmän. Sekä fyysisen että henkisen vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan kokeminen on merkittävän yleistä (vrt. 6,7 % – 32,9 % THL 2021a; THL 2021b), ja siitä selviytymisessä tukemiseksi tarvitaan lisää ymmärrystä pitkäaikaisten haittojen minimoimiseksi, jota tällä tutkimuksella tuotetaan.

2.3 Vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisy Suomessa

Suomessa väkivallan ennaltaehkäisystä säädetään muun muassa laeilla, kuten Lailla lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, joka velvoittaa lapsen suojelemiseen kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta sekä ohjaa ymmärrystä, turvaa ja hellyttää antavaan kasvatukseen (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019, 2019). Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuosille 2020–2025 viisivuotisen toimenpidesuunnitelman lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi monentasoisilla keinoilla (STM 2019b). Väestötason toimenpiteillä voidaan pyrkiä varmistamaan perheiden taloudellinen toimentulo esimerkiksi suorilla tulonsiirroilla (WHO 2016, 56), mihin pyritään muun muassa lapsilisän maksamisella (vrt. Kansaneläkelaitos 2021). Väestön asenteita pyritään myös muokkaamaan väkivallalle kielteiseksi (Oranen 2012, 235) ja kasvattamaan väestön tietoisuutta väkivallan haitallisista seurauksista, muun muassa vauvan ravistelun vaarallisuudesta (Tupola ym. 2012, 109–110). Lisäksi eri toimialojen kuten sivistystoimen sekä terveyden- ja sosiaalihuollon henkilökuntaa koulutetaan väkivallan ja sen riskien tunnistamiseen sekä siihen, miten pitää toimia epäillessään lapseen kohdistettua väkivaltaa (Mäkelä ym. 2019, 126–127).

Väkivallan ehkäisyä kohdennetaan myös suoraan vanhemmille muun muassa neuvoloissa (Tupola ym. 2012, 109–110). Esimerkiksi Voimaperheet -toimintamallilla pyritään lapsen käytöshäiriöoireiden vähentämiseen ja väkivallattoman vanhemmuuden tukemiseen, sillä lapsen käytöshäiriöt lisäävät vanhemman riskiä käyttää väkivaltaa ja fyysinen väkivalta lapsen käytösoireita (Mäkelä ym. 2019, 127). Vanhemmuustaitojen, kuten vanhempien sosiaalisten taitojen (Salmivalli & Joki-Erkkilä 2019, 318), kasvatuksen johdonmukaisuuden (Karjalainen 2019, 145–146), lapsen ja vanhemman myönteisen vuorovaikutuksen (Karjalainen 2019, 145–146; Salmivalli & Joki-Erkkilä 2019, 318) sekä hoivaavuuden (Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280), kehittämistä tukemalla voidaan ennaltaehkäistä vanhempien väkivaltaista käyttäytymistä lapsiaan kohtaan (Erkkilä ym. 2012, 151; Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280; Karjalainen 2019, 145–146; Laajasalo ym. 2019, 195–196; Mäkelä ym. 2019, 126; Salmivalli & Joki-Erkkilä 2019, 318). Vanhemmuutta voidaan tukea myös perehtymällä vanhempien kanssa lapsen perustarpeiden kohtaamiseen ja kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin (Söderholm & Politi 2012, 90), lapsen oikeuteen koskemattomuuteen (Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280) sekä turvataitokasvatukseen (Tenhunen ym. 2019, 158). Suomessa on käytössä esimerkiksi Ihmeelliset vuodet -ohjelma, jonka avulla harjoitellaan muun muassa tunteista puhumista sekä tapoja tukea lapsen sosiaalisia, kognitiivisia ja ongelmanratkaisutaitoja (Karjalainen 2019, 145–146).

Palveluissa kuten neuvoloissa ja koulun terveystarkastuksissa pitää vahvistaa perheen voimavaroja (Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280), huomioida myös vanhempien mahdolliset hyvinvoinnin tuen tarpeet sekä ohjata vanhemmat tarvittavaan hoitoon ja järjestää tukea perheille vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisemiseksi (Erkkilä ym. 2012, 151; Mäkelä & Salo 2012, 267; Hakulinen ym. 2019b, 216–217; Tenhunen ym. 2019, 160). Vanhemmalta voi olla hyvä kysyä esimerkiksi omista lapsuudenaikaisista haitallisista kokemuksista, jolloin tuen tarpeita voi nousta esille (Hakulinen ym. 2019b, 204). Lisäksi parisuhteen hyvinvoinnin edistämistä tulisi tukea (Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280; Hakulinen ym. 2019b, 217) esimerkiksi keskustelemalla parisuhdeajan merkityksestä, rakentavasta riitelystä (Hakulinen ym. 2019b, 217) ja seksuaalisuudesta parisuhteessa (Hakulinen & Korpilahti 2019, 279–280). Erotilanteissa vanhemmille tulee tarjota erityistä tukea sekä ohjata heitä lapsen edun huomioimiseen ja lapsen suojelemiseen eron jälkeiseltä väkivallalta (Hakulinen ym. 2019b, 218).

Varhaiskasvatus, koulut ja toisen asteen oppilaitokset ovat merkittäviä väkivallan ennaltaehkäisytyön paikkoja, sillä niissä tavoitetaan lähes kaikki lapset (Mäkelä ym. 2019, 126). Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaan kuuluu lasten sosioemotionaalisten taitojen (WHO 2016, 67; Karjalainen 2019, 141–142), kuten tunteiden tunnistamisen ja säätelyn, empatian, toisten kunnioittamisen ja vastuullisen päätöksenteon (Karjalainen 2019, 141–142), vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa (Karjalainen 2019, 147; Mäkelä ym. 2019, 125). Lisäksi vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisemisessä auttavat lasten tietojen lisääminen seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta ja tukeminen sen ehkäisytaitojen kehittämiseen (WHO 2016, 67). Esimerkiksi lasten kehotunne- ja seksuaalikasvatuksella voidaan tukea ja suojella lapsen seksuaalikehitystä sekä ennaltaehkäistä seksuaalisuutta loukkaavan ja muun väkivallan kohteeksi joutumista (Cacciatore ym. 2019, 167–168). Keskeistä on myös turvataitokasvatus (Erkkilä ym. 2012, 151; Karjalainen 2019, 141; STM 2019b, 23), kuten lasten omien voimavarojen ja selviytymiskeinojen sekä myönteisen itsetunnon ja kehonkuvan kehittäminen (STM 2019b, 23) sekä uhkaavien tilanteiden tunnistamisen, itsen ja muiden puolustamisen sekä muita kunnioittavan kohtelun harjoittelu (Karjalainen 2019, 141). Turvataidot lisäävät turvallisuutta ihmissuhteissa, taitoja suojella itseä väkivaltatilanteissa ja välttää väkivallan kohteeksi joutumista (STM 2019b, 23). Ne myös suojelevat mielenterveyttä ja vahvistavat mahdollisuuksia selviytyä vaikeista tilanteista elämässä sekä rakentaa ja ylläpitää hyviä ja turvallisia ihmissuhteita (Karjalainen 2019, 141). Riittävät ihmissuhteet ja ympäristöt sosiaalisen identiteetin määrittelyyn sekä tunteiden ja kaikenlaisten ajatusten ilmaisuun lisäävät lapsen turvallisuutta sekä mahdollistavat väkivallan ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen siihen (Isola ym. 2019, 114).

2.4 Vanhemman lapsen kohdistamaan väkivaltaan puuttuminen ja sitä kokeneen hoito Suomessa

Vanhemman lapsen kohdistamaan väkivaltaan puuttumiseksi väkivallasta ja mahdollisista riskitekijöistä pitää kysyä vanhemmilta systemaattisesti esimerkiksi neuvoloissa ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa (Söderholm & Politi 2012, 91; Tupola ym. 2012, 109; Hakulinen ym. 2019b, 216–217; Tenhunen ym. 2019, 161). Puheeksioton tukena voivat toimia erilaiset kyselylomakkeet (Hakulinen ym. 2019b, 216–217; Tenhunen ym. 2019, 161), kuten lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake (Hakulinen ym. 2019b, 216–217). Jos lähisuhdeväkivallasta on epäily, siitä tulee kysyä kahden kesken epäilyn kohteen kanssa (Oranen

2012, 228–229). Lisäksi väkivallan kohteen ja lasten turvallisuus pitää aina huomioida ensisijaisesti puututtaessa väkivaltaepäilyyn (Oranen 2012, 228–229).

Ammattilaisen pitää kohdata lapsi välittäen sekä hänestä ja hänen asioistaan kiinnostuneena, jolloin lapsi saattaa kertoa mahdollisesta väkivallasta (Tupola ym. 2012, 109). Toisaalta lapsi voi kertoa myös kysymättä kokemastaan väkivallasta tutulle ja turvalliselle aikuiselle, kuten opettajalle tai terveydenhoitajalle (Hakulinen ym. 2019b, 205; Vaaranen-Valkonen & Laitinen 2019, 358), joiden velvollisuus on ohjata lapsi tarpeellisten palvelujen piiriin (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2013) sekä tehdä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 88/2010, 2010). Lastensuojeluilmoituksen pohjalta lastensuojeluprosessissa selvitetään lapsen kehitysmahdollisuudet ja turvallisuus sekä rikosoikeudellisessa prosessissa rikoksen tunnusmerkkien mahdollinen täyttyminen (Mäkelä ym. 2019, 128). Lapsen kohdistuvan väkivallan hoidossa tehdään monialaista yhteistyötä esimerkiksi lastensuojelun, terveydenhuollon ja väkivaltatyöhön erikoistuneiden järjestöjen kesken (Oranen 2012, 234–235). Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan hoidossa on keskeistä ohjata lapsen lisäksi vanhempi tarvittavan tuen ja avun piiriin (Erkkilä ym. 2012, 149; Hakulinen ym. 2019b, 205).

Suomessa vanhemman lapsen kohdistamaan väkivaltaan ja sen seurauksiin saa apua julkisista palveluista, joiden lisäksi jotkin järjestöt kuten Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalot, Lyömätön Linja ja Maria Akatemia ry tarjoavat tukea ja apua väkivaltaa kokeneille lapsille ja väkivaltaa käyttäneille aikuisille (Hakulinen ym. 2019b, 211). Hoidossa voidaan käyttää samoja menetelmiä kuin vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisyssä, esimerkiksi hoitoa vanhemman mielenterveydenhäiriöihin (Hakulinen ym. 2019b, 208) ja myönteisen vanhemmuuden tukemista vanhemman ja lapsen suhteen lähentämiseksi (Mäkelä & Salo 2012, 266; Hakulinen ym. 2019b, 208). Myönteistä vanhemmuutta voidaan edistää muun muassa vähentämällä vanhemman negatiivisia tulkintatapoja lapsesta ja muokkaamalla asenteita kielteiseksi väkivallan käyttämistä kohtaan (Mäkelä & Salo 2012, 266). Esimerkiksi vanhemmille suunnatussa Voimaperheet-ohjelmassa pyritään lapsen kohdistuvan väkivallan lopettamiseen muun muassa harjoittelemalla konkreettisia vanhemmuuden keinoja ja vahvistamalla väkivallan käyttämiseltä suojaavia tekijöitä (Hakulinen ym. 2019b, 210). Suuri osa väkivaltaa käyttäneistä vanhemmista pystyy myönteiseen vanhemmuuteen saadessaan siihen riittävää tukea ja ohjausta (Hakulinen ym. 2019b, 208). Empaattisuus, ymmärrys ja välittävä ilmapiiri ovat tärkeitä kohtaamisessa, jotta vanhemmat suhtautuisivat apuun vastaanottavaisesti (Söderholm & Politi 2012, 92).

Lapselle itselleen pitää tarjota mahdollisuus lähiympäristöstä ja mahdollisesta väkivallasta keskustelemiselle (Söderholm & Politi 2012, 91; Hakulinen ym. 2019b, 205), esimerkiksi lapsen arjesta ja kodin olosuhteista kysymällä (Hakulinen ym. 2019b, 205). Aikuisen saadessa tietää lapseen kohdistuneesta väkivallasta hänen pitää kertoa lapselle lapsen kehitystasolleen sopivalla tavalla, miten häntä autetaan tilanteessa (Hakulinen ym. 2019b, 205). Aikuisen pitää auttaa lasta kehittämään ymmärrystä tilanteesta ja siitä, että tapahtumat ovat aikuisten vastuulla eivätkä lapsen syytä, ja on aikuisten velvollisuus huolehtia lapsen oikeudesta turvalliseen elämään (Mäkelä ym. 2019, 132–133). Lapsen auttamisessa pyritään hänen selviytymiskeinojensa vahvistamiseen esimerkiksi arjen tukitoimilla ja lapsen turvallisuuden varmistamisella (Erkkilä ym. 2012, 150; Kauppi 2012, 129; Mäkelä ym. 2019, 132–133). On myös tärkeää nostaa esille, miten lapsi on jo toiminut itsensä suojelemiseksi esimerkiksi kertonut tilanteesta jollekin, millä voidaan vahvistaa lapsen selviytyjäidentiteetin kehittymistä (Mäkelä ym. 2019, 132–133). Ammatillisen hoidon tavoitteina ovat muun muassa vahingoitetun itsetunnon kehittäminen, luottamuksen palauttaminen ihmissuhteisiin ja lapsen vahvuuksien tukeminen (Kauppi 2012, 129). Lisäksi on tärkeää luoda lapselle luottamus avun hakemista ja saamista kohtaan (Kauppi 2012, 129).

Edellä avatuissa Suomessa käytössä olevien vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan hoitokeinojen kuvauksissa tulee ilmi, että hoito keskittyy lähinnä väkivaltaisessa ympäristössä elävän lapsen tukemiseen. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, ettei väkivaltaa käyttävän vanhemman vaikutuspiiristä poispääsyn jälkeen ole vakiintuneita toimintatapoja väkivaltaa kokeneen selviytymisessä tukemiseksi. Tämä tutkimus lisää ymmärrystä selviytymisen kannalta tärkeiksi koetuista tekijöistä ja siitä näkökulmasta mahdollisista tavoista tukea vanhemman lapseen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä.

3 VANHEMMAN LAPSEEN KOHDISTAMASTA VÄKIVALLASTA SELVIYTYMINEN

Lähdekirjallisuudessa selviytymistä kuvataan sekä selviytymisen (esim. Ashford ym. 2019) että toipumisen (esim. Hsu ym. 2008) käsitteillä. Tässä työssä ilmiöstä käytetään käsitettä selviytyminen.

3.1 Selviytymisen ja posttraumaattisen kasvun määrittelyt

Selviytyminen on dynaaminen ja kokonaisvaltainen prosessi, jossa yksilö pyrkii tietoisesti parantamaan hyvinvointiaan sen eri osa-alueilla (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019). Ashford ym. (2019) ovat määritelleet selviytymistä päihteiden käyttöön ja mielenterveyden häiriöihin liittyen muun muassa alojen järjestöjen ja yhdistysten määritelmien pohjalta. Sen sijaan Egnew (2005) on tutkinut lääkäreiden ja Hsu ym. (2008) yleisemmin terveydenhuollon ammattilaisten ja potilaiden käsityksiä sairaudesta tai traumasta selviytymisestä. Selviytymisen tulokset vaihtelevat eri aikoina ja yksilöiden välillä, kehittyvät jatkuvasti ja näkyvät elämän eri osa-alueilla eri aikoihin sen prosessiluontoisuuden vuoksi (Ashford ym. 2019).

Selviytymisprosessissa yksilö pyrkii itseohjautuvasti hyvinvointinsa parantamiseen, ja on aktiivinen toimija selviytymisen suhteen esimerkiksi ammattilais- ja ystävyys-suhteissa (Ashford ym. 2019). Sosiaaliset suhteet ovat välttämättömiä selviytymisen kannalta (Hsu ym. 2008), esimerkiksi koska ihminen ymmärtää ja sanallistaa elämäänsä suhteessa muihin ihmisiin (Egnew 2005). Merkittävä osa selviytymisen prosessista tapahtuu suhteissa itsen, merkityksellisten muiden ihmisten, yhteisön ja kulttuurin kanssa (Egnew 2005; Ashford ym. 2019).

Selviytyminen ei välttämättä vaadi fyysistä paranemista, vaan tärkeämpää on löytää mielen sisäinen tasapaino (Hsu ym. 2008), hyväksyntä tapahtuneelle (Egnew 2005; Hsu ym. 2008) sekä merkitys kokemuksille ja elämälle (Egnew 2005). Selviytyminen on uudelleentulkintaa elämästä ja oman elämän narratiivin muokkaamista sekä henkilökohtainen kokemus kärsimyksistä ylipääsemisestä (Egnew 2005). Selviytyminen voi mahdollistaa yksilölle mielekkäämmän, sosiaalisesti tyydyttävämmän ja merkityksellisemmän olemassaolon ja elämisen (Ashford ym. 2019).

Posttraumaattinen kasvu tarkoittaa traumaattisten tai stressaavien tapahtumien jälkeen ilmeneviä positiivisia vaikutuksia tai seurauksia (Park & Helgeson 2006). Psykkinen stressi on ympäristön ja yksilön suhde, jonka henkilö arvioi rasittavaksi tai hänen voimavaransa ylittäväksi ja hyvinvointinsa vaarantavaksi (Lazarus & Folkman 1984). Traumaattinen tapahtuma altistaa yksilön äärimmäiselle stressille häneen itseensä tai perheeseensä kohdistuvan uhan, sen todistamisen tai kohteena olemisen vuoksi (Brouwer & Leeuwen 2013, 199). Traumaattinen tapahtuma voi liittyä esimerkiksi perheen erottamiseen väkisin, väkivaltaan, yllättävään kuolemaan, henkeä uhkaaviin tapahtumiin, merkittäviin materiaaliin menetyksiin, sairauteen tai itsearvostuksen menetykseen (Brouwer & Leeuwen 2013, 199–200). Posttraumaattinen kasvu ei rajoitu ongelmista selviytymiseen, vaan koettujen muutosten myötä yksilön tila muuttuu kokemuksia edeltävää tilaa paremmaksi (Tedeschi & Calhoun 2004).

Posttraumaattisen kasvun osa-alueita ovat koetut positiiviset muutokset itsessä, ihmissuhteissa ja suhtautumisessa muihin sekä muutokset elämänfilosofiassa (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11). Positiivisia itsessä koettuja muutoksia voivat olla esimerkiksi itsetuottamuksen (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11) ja -arvostuksen vahvistuminen, coping-keinojen kehittyminen (Tedeschi & Calhoun 1996), itsensä näkeminen selviytyjänä uhrin sijaan ja parempi ymmärrys omasta haavoittuvuudesta (Tedeschi ym. 1998, 10–11). Muihin suhtautumiseen sekä ihmissuhteisiin liittyvät positiiviset muutokset voivat näkyä esimerkiksi ihmissuhteiden lähentymisenä, tunteiden ilmaisukykyyn kehittymisenä sekä herkkyyden, auttamisen (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11) ja myötätunnon (Tedeschi ym. 1998, 10–11) lisääntymisenä muita kohtaan. Lisäksi avun hyväksyminen ja suurempi panostus ihmissuhteisiin voivat olla posttraumaattisen kasvun tuloksia suhteissa muihin ihmisiin (Tedeschi & Calhoun 1996). Elämänfilosofiassa positiivisia muutoksia voivat olla muun muassa lisääntynyt arvostus omaa olemassaoloa kohtaan, asioiden priorisoiminen uudelleen elämästä enemmän nauttien, elämän tarkoituksen muuttuminen tai selkiytyminen (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 12–14) sekä viisauden kehittyminen (Tedeschi ym. 1998, 12–14) ja uskonnollinen vahvistuminen (Tedeschi & Calhoun 1996).

Aiemmissä tutkimuksissa (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019) selviytymistä on tutkittu lähinnä kansainvälisesti terveydenhuollon konteksteissa sairauksiin ja yleisesti traumoihin liittyen sekä selviytymisen seurauksiin liittyvää posttraumaattista kasvua (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998; Tedeschi & Calhoun 2004) yleisesti traumojen ja kriisien jäl-

keen. Tämä tutkimus lisää ymmärrystä siitä, mistä vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytyneet kokevat selviytymisen tunteen muodostuvan, mitkä tekijät he kokevat tärkeiksi selviytymisen kannalta, sekä mitä seurauksia he kokevat selviytymisellä olevan.

3.2 Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät

Fyysinen ja emotionaalinen etäisyys vanhempiin. Väkivaltaisesta ympäristöstä pois pääseminen ja fyysisen etäisyyden ottaminen väkivaltaa käyttäneisiin vanhempiin edistää väkivallan kokemuksista selviytymisen prosessia merkittävästi (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021). Se muun muassa antaa tilaa hallinnan ottamiselle omasta elämästä (Anderson & Bernhardt 2020), mikä on edellytys väkivallan kokemuksista eteenpäin pääsemiselle (O'Brien ym. 2013). Fyysisen etäisyyden ottaminen mahdollistaa kokemusten tarkastelun turvallisen etäisyyden päästä (Anderson ym. 2011) sekä tuo rohkeutta ja vahvuutta asettaa rajoja perheenjäsenille (Anderson & Bernhardt 2020). Lisäksi se auttaa irrottautumaan emotionaalisesti heidän häiriintyneistä käyttäytymismalleistaan sekä negatiivisista vaikutuksistaan (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020). Samalla tavalla emotionaalinen etäisyys suhteessa vanhempiin on väkivallan kokemuksista selviytymisen kannalta merkittävää (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020), sillä se luo mahdollisuuden muun muassa omaa elämää suuntaavien päätösten tekemiselle ja toksisista perhedynamiikoista irrottautumiselle (Anderson & Bernhardt 2020) sekä vaihtoehtoisten käsitysten muodostamiselle itsestä ja koetusta väkivallasta (Hartley ym. 2016). Emotionaalisen etäisyyden ottaminen auttaa myös tunnistamaan ja päästämään irti perheen asioista, joihin ei itse pysty vaikuttamaan (Anderson & Bernhardt 2020).

Kokemusten käsittely muiden kanssa ja sosiaalinen tuki. Lapsuuden väkivaltakokemuksista selviytymistä edistää niiden käsittely muiden kanssa (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021), esimerkiksi psykoterapiassa (Anderson ym. 2011; Bain & Durbach 2021) tai lähisuhteissa (O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021). Kokemuksista puhuminen muun muassa helpottaa niiden kohtaamista ja käsittelemistä (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020) sekä tarjoaa vaihtoehtoisia näkökulmia (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020). Kokemuksia reflektoidessa muiden kanssa voi uudelleenarvioida ja avartaa ajatusmalleja, tunteita ja käyttäytymistapoja (Bain & Durbach 2021) sekä saada keinoja niistä

haitallisista tai hyödyttömistä luopumiseen (Anderson & Bernhardt 2020). Erityisesti kokemusten jakaminen vertaisten kanssa voi antaa vertaistukea (O'Brien ym. 2013) ja voimaannuttaa sekä antaa toivoa ja rohkaisua (Anderson & Bernhardt 2020). Turvallinen ja läheinen ihmissuhde mahdollistaa tunteiden ilmaisemisen ilman rangaistuksen pelkoa (Anderson & Bernhardt 2020). Lisäksi se voi tarjota yhteenkuuluvuuden, hyväksynnän (Anderson & Bernhardt 2020), tunteiden validoinnin (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020), huolehdituksi tulemisen ja turvallisuuden kokemuksia (Bain & Durbach 2021). Turvallisen ja läheisen ihmissuhteen myötä arvostus kiintymyssuhteita kohtaan voi kasvaa, koherenssin tunne vahvistua sekä ymmärrys maailmasta ja kokemusten merkityksestä kehittyä (Bain & Durbach 2021). Lisäksi asuinmaan kulttuurin kyseenalaistaminen ja kriittinen arviointi voi edistää selviytymistä (Hartley ym. 2016).

Väkivallan kokemusten tunnistaminen, ymmärtäminen ja hyväksyminen. Väkivallan kokemusten tunnistaminen (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016) ja niistä selviytymisen tietoinen tavoittelu auttavat kokemuksista selviytymisessä (Anderson ym. 2011). Lisäksi pyrkimys ymmärtää väkivallan kokemusten syitä sekä vaikutuksia itsen ja omaan elämään (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021) sekä niiden hyväksyminen (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020) voivat edistää selviytymisprosessia. Ymmärryksen lisäämistä voivat helpottaa koulutus ja psykoterapeutilta saatu tieto (Anderson ym. 2011) sekä itsenäinen tiedonhankinta vanhemman lapsen kohdistamaan väkivaltaan ja sen seurauksiin liittyen (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020). Omaa ymmärrystä lapsuuden kokemuksista, maailmasta ja itsestä voi kehittää myös lukemalla, refleктоimalla ja kirjoittamalla (Barley 2020). Lisäksi selviytymisessä voivat auttaa ymmärrys vanhempien taustojen vaikutuksesta heidän väkivaltaiseen käyttäytymiseensä ja sen tunnistaminen, että vanhempi on toiminut väärin käyttäessään väkivaltaa (Hartley ym. 2016).

Vanhempiin suhtautumisen muuttaminen. Selviytymisessä voi auttaa käsitysten muuttaminen vanhemmista, esimerkiksi ymmärrys siitä, ettei väkivalta ole sen kohteen syy tai vastuulla, vaan ainoastaan väkivaltaa käyttävä vanhempi voi lopettaa väkivallan ja on vastuussa teoistaan (Anderson ym. 2011). Ymmärrys ja empatia (Anderson ym. 2011) sekä myötätunto ja anteeksianto vanhempia kohtaan (Bain & Durbach 2021), ja sen ymmärtäminen, että jokainen yrittää parhaansa omilla lähtökohdillaan voivat myös edistää selviytymistä (Anderson ym. 2011).

Käsitysten muuttaminen itsestä ja tunteiden käsittely. Käsitysten muuttaminen itsestä tukee selviytymisessä (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016), esimerkiksi kirjallisuudesta tehdyt oivallukset voivat lisätä itsetuntemusta ja auttaa identiteetin ja arvojen kehittämisessä (Barley 2020). Ymmärrys siitä, ettei itsellä ole ollut valtaa vaikuttaa väkivaltaan, voi helpottaa oman vallan ja toimijuuden tunnistamista aikuisuudessa (Anderson ym. 2011). Lisäksi positiivisten puolten ja vahvuuden tunnistaminen itsessä (O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016) sekä itse-kriittisyydestä ja vaurioitettun identiteetistä luopuminen voivat edistää selviytymistä (Hartley ym. 2016). Selviytymisprosessissa voivat tukea määrätietoisuus (Hartley ym. 2016), yhteyden löytäminen uudelleen omiin tunteisiin (Hartley ym. 2016) sekä vaikeiden tunteiden kohtaaminen (Hartley ym. 2016; Barley 2020), jossa voivat auttaa muun muassa kirjallisuudesta tehdyt oivallukset (Barley 2020). Syyllisyyden ja häpeän tunteista eroon pääseminen sekä itselle anteeksi antaminen voivat edistää selviytymisprosessia merkittävästi (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016). Lisäksi selviytymiseen voivat motivoida myös halu kasvaa ihmisenä sekä elää väkivallatonta elämää ja suojella lapsiaan itse kokemiltaan asioilta (Anderson & Bernhardt 2020).

Merkityksen antaminen kokemuksille ja hengellinen yhteys. Selviytymisessä voi tukea merkityksen antaminen lapsuuden väkivaltakokemuksille (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020), jota voi helpottaa esimerkiksi merkitysten etsiminen kirjallisuudesta ja musiikista (Barley 2020). Kokemusten merkitys voi olla esimerkiksi niistä seurannut henkilökohtainen kasvu (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020). Toisaalta kokemusten tarkoitus voi löytyä hengellisestä yhteydestä (Anderson ym. 2011), joka voi auttaa monin tavoin lapsuuden väkivallan kokemuksista selviytymisessä (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020). Suhde jumalaan tai muuhun yliluonnolliseen voimaan voi esimerkiksi auttaa kärsimyksestä ylipääsemisessä (Anderson ym. 2011) sekä väkivallan kokemusten ymmärtämisessä (Hartley ym. 2016). Hengellisyys voi tarjota voimaa (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020), lohtua (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020), toivoa, kumppanuutta ja rakkautta (Anderson ym. 2011) sekä mahdollisuuden stressin ilmaisemiseen ja rohkeutta kohdata pelot (Hartley ym. 2016). Lisäksi suhde yliluonnolliseen voi auttaa suhtautumaan myötätuntoisemmin perhettä kohtaan ja antamaan anteeksi (Anderson & Bernhardt 2020).

3.3 Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seurauksia

Ymmärryksen kehittyminen sekä elämän suunnan ja arvojen selkiytyminen. Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan kokemuksista selviytyminen voi kehittää suhteellisuuden tajua sekä kykyä laittaa asiat perspektiiviin (Anderson ym. 2011) ja nähdä asioita eri näkökulmista (Bain & Durbach 2021). Selviytymisprosessin myötä henkilö voi oppia ajattelemaan, että ihmiset tekevät elämässään parhaansa niistä lähtökohdista, jotka heillä on, vaikka väkivallan käyttämistä ei hyväksykään (Anderson ym. 2011). Toisaalta selviytyminen voi luoda käsityksen, että kaikki tapahtuu syystä (Anderson ym. 2011) ja koetulla kärsimyksellä on tarkoitus (Anderson ym. 2011), esimerkiksi selviytyminen on muovannut itsensä sellaiseksi kuin nyt on (Anderson ym. 2011). Se voi myös vahvistaa arvostusta elämää kohtaan (Anderson ym. 2011; Bain & Durbach 2021) sekä käsitystä elämän tarkoituksesta (Anderson ym. 2011). Selviytymisen myötä voi esimerkiksi keksiä, mitä haluaa tehdä elämässään (Anderson & Bernhardt 2020). Se voi myös lisätä määrätietoisuutta (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Anderson & Bernhardt 2020) sekä motivaatiota itsensä toteuttamiseen (Anderson ym. 2011) tai menestyksekkään ja palkitsevan elämän saavuttamiseen (O'Brien ym. 2013). Lisäksi selviytyminen voi kehittää taitoja ja sytyttää halun auttaa muita (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020), esimerkiksi tarjota tukea, ymmärrystä ja toivoa muille (Anderson ym. 2011) sekä pyrkiä vaikuttamaan ja luomaan muutosta (Anderson & Bernhardt 2020).

Henkilökohtaisten ominaisuuksien ja taitojen kehittyminen. Selviytyminen voi edistää henkilökohtaista kasvua (Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020) sekä tuoda viisautta (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020). Se voi myös kehittää itsetuntemusta (Hartley ym. 2016; Barley 2020), henkilökohtaista vahvuutta (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021), itsevarmuutta haasteista selviytymisen suhteen (Anderson & Bernhardt 2020), sinnikkyyttä, sopeutuvuutta ja kyvykkyyttä (Anderson & Bernhardt 2020) sekä rohkeutta ja myötätunnon kokemista (Anderson ym. 2011). Lisäksi selviytyminen voi vahvistaa toivoa ja positiivista asennetta (Bain & Durbach 2021).

Päätös katkaista väkivallan kierre ja tunnetaitojen kehittyminen. Selviytymisen prosessin myötä yksilö voi oppia käyttämään väkivallattomia selviytymiskeinoja (Anderson & Bernhardt 2020) ja päättää katkaista väkivallan kierteen (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Anderson & Bernhardt 2020). Se saattaa esimerkiksi synnyttää halun varmistaa, ettei itse enää eivätkä omat lapset ikinä joudu kokemaan väkivaltaa (O'Brien ym. 2013). Selviytymisen avulla voi

oppia asettamaan terveitä rajoja omille lapsille ja sietämään ikäviä tunteita sekä toisaalta tunnistamaan ja hylkäämään haitalliset ystävyysuhteet (Hartley ym. 2016). Selviytymisen myötä voi kyetä kokemaan tunteita aiempaa avoimemmin ja vakaammin sekä tuntemaan onnellisuutta ja rakkautta (Hartley ym. 2016).

Edellä on kuvattu kokemuksia vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeistä tekijöistä ja sen seurauksista. Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä on kuitenkin tutkittu vain vähän sekä kansainvälisesti (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021) että Suomessa (esim. Karjainen 2019). Tämä tutkimus lisää ymmärrystä selviytymisessä tukevista tekijöistä, selviytymisen seurauksista sekä selviytymisen tunteen muodostumisesta Suomen kontekstissa. Lisäksi suurimmassa osassa aiemmista tutkimuksista (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021) on keskitytty pelkästään vanhempien väliselle väkivallalle altistumisesta selviytymiseen ja suoraan itseen kohdistetusta väkivallasta selviytymisen tutkiminen on jäänyt vähäisemmäksi. Tämä tutkimus lisää ymmärrystä laaja-alaisesti eri vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan muotojen kohteeksi joutumisesta selviytymisestä.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneiden kokemuksia väkivallasta selviytymisessä tärkeistä tekijöistä, sen seurauksista sekä selviytymisen tunteen muodostumisesta. Tutkimuksen tavoite oli lisätä ymmärrystä edellä mainituista tekijöistä vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneiden näkökulmasta.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisien tekijöiden ja miten vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytyneet kokevat auttaneen heitä selviytymään väkivallan kokemuksista ja niiden seurauksista?
2. Millaisia seurauksia vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan kokemuksista selviytyneet kokevat selviytymisellä olevan?
3. Mistä vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan kokemuksista selviytyneet kokevat selviytymisen tunteen muodostuvan?

Tutkimustiedon lisääntyminen vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä tekee kyseisen lähisuhdeväkivallan muodon ja siitä selviytymisen näkyvämmäksi yhteiskunnassa sekä edistää ymmärryksen lisäämistä siitä. Tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen ilmiöstä voivat mahdollistaa tehokkaampien keinojen kehittämisen vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja siitä selviytymisessä tukemiseen.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimusta varten suunniteltiin ja toteutettiin aineistonkeruu hyödyntäen kirjoituspyyntöä, jolla kerättiin laadullista tutkimusaineistoa. Analysoinnin teoriaohjaavat teemat olivat selviytymisessä tärkeät tekijät, selviytymisen seuraukset ja selviytymisen tunteen muodostuminen. Näiden teemojen sisällä aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti temaattisella analyysillä (vrt. Braun & Clarke 2006).

5.1 Tutkimusaineiston keruu ja kuvaus

Tutkimuksen osallistumiskriteereitä olivat vähintään 18 vuoden ikä, kokemus vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta lapsuudessa, kokemus väkivallan kokemuksista selviytymisestä, asuminen muualla kuin samassa asunnossa väkivallan tekijän kanssa ja kyky vastata suomeksi. Osallistujat tunnistivat tutkimukseen sopivuutensa itse tutkimuspyynnön ja -tiedotteen perusteella. Aineisto kerättiin kirjoituspyynnöillä, joilla kerättävällä aineistolla on mahdollisuus tarkastella osallistujan kokemuksia ja näkemyksiä kokemaansa väkivaltaan liittyen hänen kirjoittamansa tekstin välityksellä (vrt. Pöysä n.a.). Lisäksi sähköisellä kirjoituspyynnöllä on mahdollisuus korkeaan anonymiteettiin, ja se on nopea tapa kerätä aineistoa (Braun & Clarke 2013, 136), minkä takia se sopi hyvin aineistonkeruun menetelmäksi arkaluontoisesta tutkimusaiheesta rajoitetussa ajassa.

Ennen aineistonkeruuta kirjoituspyynnön kysymyksiä testattiin kahdella kohderyhmään kuuluvalla henkilöllä, minkä perusteella kirjoituspyyntöä vielä hiottiin. Tutkimuspyyntöä eli tutkimustiedotetta (liite 3), tietosuojailmoitusta (liite 4), suostumusta osallistua tutkimukseen (liite 5) ja linkkiä Webropolilla tehdylle vastauslomakkeelle (kysymykset liitteessä 6) jaettiin Ensi- ja turvakotien liiton Nettiturvakodin Facebook-sivuilla, Ensi- ja turvakotien liiton Instagram-tarinassa sekä muutamien Jyväskylän yliopiston tiedekuntien ja laitosten sähköpostilistoilla. Aineistonkeruun aikana Nettiturvakodin Facebook-sivuilla oli noin 2000 ja Ensi- ja turvakotien liiton Instagram-tilillä noin 4700 seuraajaa, mutta molemmat sivut olivat julkisia, joten kuka tahansa saattoi käydä katsomassa julkaisuja ja osallistua tutkimukseen. Aineisto kerättiin 10.2.–21.2.2022 välisenä aikana.

Osallistujat vastasivat tutkimuksessa vanhemman taholta kokemastaan väkivallasta selviytymiseen liittyviin avoimiin kysymyksiin. Vastauksia saatiin 42, joista poissuljettiin seitsemän, joten lopullinen aineisto muodostui 35 osallistujan vastauksista. Poissulkemisen perusteita olivat osallistujan oma kokemus siitä, ettei olekaan selviytynyt kokemuksista, kaikista kysymyksistä puuttuvat vastaukset, selviytymisen tunteen muodostumiseen ei osattu vastata tai väkivaltaa ei ollut koettu selviytymistä vaativana kokemuksena. Vastausten pituus vaihteli virkkeestä muutama kappaleeseen.

5.2 Tutkimusaineiston analysointi

Tutkija valitsi aineiston analysointimenetelmäksi temaattisen analyysin Braunin & Clarken mukaan (vrt. 2006), koska sillä voitiin tutkimuskysymysten kannalta tarkoituksenmukaisesti tunnistaa, analysoida ja raportoida aineiston alateemoja sekä tulkita tutkimusaiheen ulottuvuuksia. Tutkija teki temaattisen analyysin, jossa tutkimuskirjallisuuteen perustuvat teemat olivat vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät, selviytymisen seuraukset ja selviytymisen tunteen muodostuminen. Näiden teemojen sisällä tutkija analysoi aineiston induktiivisesti eli etsimällä aineistosta alateemoja aineistolähtöisesti. Hän keskittyi temaattisessa analyysissä aineistossa eksplisiittisesti ilmaistuihin eli auki kirjoitettuihin merkityksiin, joiden pohjalta muodosti alateemat (vrt. Braun & Clarke 2006). Tutkija teki aineistosta erilliset analyysit jokaisen teeman osalta seuraavan kuvauksen mukaisesti.

Ensimmäiseksi tutkija tutustui aineistoon lukemalla kaikkien osallistujien vastaukset kertaalleen läpi aineistonkeruun aikana ja lisäksi sen jälkeen sekä vastaajittain että kysymyksittäin (vrt. Braun & Clarke 2006). Sen jälkeen hän analysoi aineiston systemaattisesti teoriaohjaavien teemojen näkökulmista merkitykselliset ilmaukset värein, muodostaen koodit merkityksellisille ilmauksille sekä pelkistäen ja taulukoiden ne (taulukko 1). Tutkija luki aineiston kokonaisuudessaan tehdessään analyysia jokaiseen teemaan liittyen, joten niihin saattoi tulla merkityksellisiä ilmauksia mistä tahansa kohtaa aineistoa. Osallistujat olivat kirjoittaneet pääsääntöisesti hyvin tiivistä tekstiä ilman ylimääräisiä ilmaisuja, joten pelkistetyt ilmaukset muokailivat pitkälti osallistujien alkuperäisiä ilmauksia. Kolmannessa vaiheessa tutkija vertaili koodattuja ilmauksia toisiinsa ja lajitteli ne ryhmiksi, joista muodosti alustavat alateemat, kun ryhmät vaikuttivat selkeiltä (vrt. Braun & Clarke 2006).

TAULUKKO 1. Analyysin eteneminen.

Koodi	Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alateema	Teema
28.2	Se, että olen kokenut mitä olen kasvattanut minusta vahvemman ihmisenä.	Kokemukset ovat kasvattaneet maksimi ihmisenä	Psyykkinen kehitys	Vanhemman lapseen kohdistamasta väkivaltaista selviytymisen seuraukset

Neljännessä vaiheessa tutkija kävi läpi alustavat alateemat ja tarkisti ne muun muassa sisällön teemaansopivuuden sekä alateemojen keskinäisen loogisuuden ja kokonaiskuvan kattavuuden suhteen (vrt. Braun & Clarke 2006). Hän siirteli koodattuja yksiköitä alateemasta toiseen sekä muokkasi, loi uusia ja poisti alateemoja. Tutkija luki aineiston kokonaan läpi tarkastellen, kuvaavatko alateemat aineistoa, sekä koodasi koodaamatta ja merkitsemättä jääneen merkityksellisen ilmauksen. Hän lisäsi merkityksellisen ilmauksen sopivaan jo olemassa olleeseen alateemaan. Kun mitään merkittävää ei enää löytynyt, ja luodut alateemat kuvasivat aineistoa hyvin, tutkija lopetti uudelleenkoodauksen ja alateemojen viilaamisen (vrt. Braun & Clarke 2006).

Seuraavaksi tutkija nimesi alateemat ytimekkäästi ja kuvaavasti sekä hioi niiden sisällön raportissa käytettävään muotoon etsimällä jokaisen alateeman ja alateemojen kokonaisuuden olemuksen ytimen (vrt. Braun & Clarke 2006). Vielä tässä vaiheessa hän vaihtoi jotkin ilmaukset paremmin sopivaan alateemaan sekä muokkasi teemojen ja alateemojen sisältöjä esimerkiksi sulauttamalla kaksi alateemaa yhdeksi. Hän nosti raporttiin aineistosta kerättyjä merkityksellisiä ilmauksia, ja loi narratiivin niiden ympärille sen perusteella, mitkä niitä kuvaavissa teemoissa olivat keskeisiä merkityksiä. Hän siirsi vielä narratiivien kirjoittamisvaiheessa jotkin merkitykselliset ilmaisut toisiin alateemoihin. Tutkija kirjoitti tutkimustuloksista raportin tämän pro gradu -tutkielman tulososioiksi (vrt. Braun & Clarke 2006).

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset esitetään teemoittain, joita olivat selviytymisessä tärkeät tekijät, selviytymisen seuraukset ja selviytymisen tunteen muodostuminen. Ilmiöt kietoutuivat yhteen ja niissä havaittiin joitakin yhteneväisiä alateemoja, mitä on kuvattu liitteessä 7.

6.1 Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tärkeät tekijät

Selviytymisessä tärkeät tekijät voidaan jaotella alateemoihin, joita ovat väkivaltakokemusten haitallisia seurauksia vähentävät tekijät lapsuudessa, lapsuuden sopeutumiskeinot suhteessa vanhempiin, kodin ilmapiiristä poissuuntaava tekeminen, väkivaltatilanteen ja sen luonteen tunnuksen tunnistaminen, kokemusten ja niiden seurausten itsenäinen prosessointi, ammattiapu, ihmissuhteet voimavarana, muutokset suhteessa vanhempiin ja tulevaisuuteen suuntautuminen. Selviytymisessä tärkeitä tekijöitä on kuvattu liitteessä 8.

6.1.1 Väkivaltakokemusten haitallisia seurauksia vähentävät tekijät lapsuudessa

Vastauksissa tuli esille, ettei kaikki väkivalta ollut jatkuvaa tai säännöllistä, siihen ei liittynyt henkistä väkivaltaa eikä se kestänyt koko lapsuutta, mitkä vähensivät sen haitallisia seurauksia. Vastauksissa kerrottiin myös, ettei väkivalta ollut lapsuusmuistoja värittävä tekijä, eikä siitä ollut jäänyt pelkoja. Lapsuudesta muistettiin hyviäkin puolia, esimerkiksi vanhemmat antoivat perusturvaa kuten ruokaa ja yhdessäoloa, minkä ohella äidin suuttumus suojaasi muiden kiusaamiselta. Lapsuudessa arjen hyvät asiat toivat positiivisia kokemuksia elämään, vaikka arjessa koettiin myös väkivaltaa, mikä oli selviytymisen kannalta tärkeää. Lisäksi tuurin mainittiin auttaneen selviytymisessä, esimerkiksi biologisen äidin kuolema osallistujan ollessa 9. luokalla lopetti väkivallan.

6.1.2 Lapsuuden sopeutumiskeinot suhteessa vanhempiin

Lapsuudessa selviytymisen kannalta tärkeinä tekijöinä tulivat esille omat sopeutumiskeinot suhteessa vanhempiin. Vastauksissa kuvattiin väkivaltatilanteiden ehkäisemiseen pyrkimistä omalla käytöksellä, esimerkiksi opettelemalla hyväksi ja ahkeraksi sekä miellyttämään kaikessa, vaikkei se aina toiminutkaan. Väkivallalta oli pyritty välttymään myös olemalla näyttämättä tunteita, jotka viestivät vanhemmalle vallan käytön onnistumisesta väkivalloin, mitä osallistuja kuvaa seuraavasti:

”Opin puolustautumaan isääni kohtaan niin kamalalta kuin se kuulostaakin. En koskaan antanut pelon näkyä, kovalla kovaa vastaan -tyylisesti. Opin, että jos toisten ei anna kävellä ylitse niin silloin ei niin myöskään tapahdu.” (V33)

Toisaalta väkivaltatilanteita ennakoitiin tarkasti, esimerkiksi vanhempien äänensävyjen vaihteluiden perusteella, ja paettiin paikalta ennen niiden alkua. Lisäksi vastauksissa tuli esille mielen suoja mekanismeja väkivallan kokemuksilta, kuten pyrkimys lukita kokemuksia sisälle ja vain vähäiset muistikuvat lapsuudesta.

6.1.3 Kodin ilmapiiristä poissuuntaava tekeminen

Vastauksissa mainittiin monia kodin ulkopuolisia harrastuksia, kuten hevosten parissa työskentely, tanssi, lenkkeily, leikkiminen, tennis sekä lemmikkien kanssa lenkkeily, joiden koettiin auttaneen selviytymisessä. Ne tarjosivat mielekästä tekemistä, mahdollisuuden tunteiden purkamiseen ja ilmaistamiseen sekä irtioton kodin ilmapiiristä.

”harrastin tanssia useamman kerran viikossa, mikä on ollut kehollinen keino ilmaista itseäni.” (V10)

Osallistujat kokivat, että ajan viettäminen metsässä tai kirjastossa ja kirjallisuuteen uppoutuneena oli tarjonnut turvallisuuden kokemuksia. Metsä oli myös mielletty kodiksi, jossa voi hengittää vapaasti. Turvallisuuden kokemusten lisäksi kirjallisuuden kerrottiin olleen kantava voima lapsuudessa ja olevan vieläkin.

6.1.4 Väkivaltatilanteen ja sen luonteen tajuminen

Osallistujat kertoivat, että kokemusten tunnistaminen väkivallaksi ja väkivallan luonteen tajuminen olivat olleet tärkeitä selviytymisen kannalta. Vastauksissa tuli esille, että kokemusten poikkeavuuteen ja väkivaltaisuuteen havahduttiin eri tavoin ja eri-ikäisinä. Lapsuudessa esimerkiksi äidin väliintulo isän tukistaessa auttoi ymmärtämään teon olevan väärin. Myös ulkopuolisten aikuisten reaktiot väkivaltatilanteissa auttoivat ymmärtämään, ettei oma kotiarki ollut normaalia. Lisäksi nuoruudessa toisen perheen toiminnan näkeminen valaisi oman perheen arjen häiriintyneisyyttä, mitä osallistuja kuvaa seuraavasti.

”Sen tajuminen, että perheeni elämä oli häiriintynyttä. -- Aloin seurustella 18-vuotiaana samanikäisen nuoren miehen kanssa, ja hänen perheessä ei käytetty alkoholia, ja suhteet perheenjäsenten välillä olivat selkeät, kuuntelevat jne. Siinä vasta aloin tajuta kunnolla, millaisessa olin kasvanut. Eli tämä tajuminen oli merkittävää selviytymisen kannalta.” (V2)

Toisaalta osallistujat kertoivat myös, että olivat vasta aikuisiässä ymmärtäneet lapsuuden kokemustensa olleen väkivaltaa, joka ei ole hyväksyttävää. Kokemusten väkivallaksi tunnistamisen lisäksi ymmärrys siitä, että kokemukset ovat vaikuttaneet maailmankuvaan, koettiin edistäneen selviytymisprosessia. Myös väkivallan luonteen ja siihen liittyvien roolien hahmottaminen toivat uusia oivalluksia omaan ajatteluun ja selviytymiseen. Esimerkiksi oma syyttömyys koettuun väkivaltaan oli ymmärretty vähitellen, ja ettei väkivaltaa oltu itse millään tavalla ”ansaittu”, vaan vanhemmat ovat toimineet väärin. Lisäksi tunnistettiin, ettei ollut oltu lapsena eikä oltu vielääkään vastuussa vanhemman reaktioista tai tunteista. Kerrottiin, että syyllisyyden ja vastuullisuuden tunteista oli päästy eroon, mikä edisti selviytymistä.

”Sen tunnistaminen, että olin lapsi enkä ollut vastuussa äidin suuttumuksesta tai hänen lepyttämistään, enkä ole edelleenkaan.” (V1)

6.1.5 Kokemusten ja niiden seurausten itsenäinen prosessointi

Osallistujat kokivat kokemusten ja niihin liittyvien asioiden itsenäisen työstämisen selviytymisensä kannalta tärkeiksi. Itsenäisellä prosessoinnilla muun muassa syvennettiin ymmärrystä väkivaltakokemuksista ja niiden seurauksista sekä siitä, miten niihin voi vaikuttaa. Osallistujat kertoivat esimerkiksi ymmärtäneensä ongelmien seuraavan perässä, elleivät he käsittele niitä. Vastauksissa kuvattiin, miten väkivaltakokemuksiin liittyviä ongelmia kohdattiin sekä kokemuksia ja niihin liittyviä tunteita käsiteltiin. Tapahtumia käytiin läpi sekä tunteita opeteltiin käsittelemään ja ymmärtämään esimerkiksi kirjoittamalla tunnepäiväkirjaa tai lyhyitä tarinoita tai luoden mustaa huumoria. Lisäksi vastauksissa kerrottiin, että omien reaktioiden syitä tunnistettiin ja toimintatapoja kehitettiin aktiivisesti. Toisaalta osallistujat ilmaisivat tietävänsä ajan auttavan joidenkin tilanteiden ja muistojen herättämien tunteiden käsittelyssä. He myös kertoivat aikuistumisen myötä alkaneensa ymmärtämään syvemmin omia tietoja, tunteita ja pelkoja. Pelon ja häpeän tunnistettiin olevan opittuja reagoimisen ja olemisen tapoja, jotka vaikuttivat yhä.

” – tunnejäljet, pelko ja häpeä, neidän on opittuja asioita, opittuja reagoimisen ja maailmassa olemisen tapoja. Ne eivät ole vain menneisyyttä, vaan tässä päivässä pelko ja häpeä aktivoituvat, esimerkiksi parisuhteessa olemisen aikuisena saa esiin vanhoja pelkoja ja häpeöitä. ” (V2)

Itsenäisen prosessoinnin tueksi haettiin tietoa. Vastauksissa kerrottiin esimerkiksi, että koetusta väkivallasta ja alkoholistin kanssa kasvamisen vaikutuksista etsittyä tietoa hyödynnettiin omien kokemusten käsittelemisessä. Lisäksi persoonallisuushäiriöitä ja perhesuhteita käsittelevien videoiden koettiin auttaneen aikuisuudessa kokemusten validoinnissa.

”Jo ala-asteelta lähtien olen hakenut tietoa ja miettinyt lukemaani suhteessa kokemuksiini ja havaintoihini. ” (V21)

Aktiivisen tiedonhaun ohella monenlaisten kokemusten kuvattiin tuoneen uutta ymmärrystä väkivaltakokemusten työstämiseen. Esimerkiksi suhde narsistisen ihmisen kanssa sai miettimään lapsuuden väkivaltakokemuksia, ja toisaalta kouluttautuminen kasvatusalalla oli antanut uutta perspektiiviä oman lapsuuden ja saadun kasvatuksen ajattelemiseen. Formaaleissa opinnoissa oli myös opittu perustelemaan omia mielipiteitä ja pohtimaan asioita eri näkökulmista ihmisiä

vastaan olemisen sijaan. Lisäksi kokemukset väkivallattomista riitatilanteista olivat opettaneet, ettei väkivallan pelon takia tarvitse vältellä ristiriitoja. Toisaalta osallistuja kertoi saavansa palautetta omasta kehitymisestään toimiessaan itseään kunnioittaen ja proaktiivisiin ratkaisuihin pyrkiessään vanhempiensa kanssa, vaikka he eivät sille vastakaikua antaisi.

Vastauksista ilmeni, että oman lapsen syntyminen oli ohjannut omien taustojen reflektointiin suhteessa vanhemmuuden kipukohtiin. Esimerkiksi lapsen saamisen myötä oli tunnistettu omia taipumuksia toimia vanhempien tavoin. Samalla omia toimintatapoja oli kyseenalaistettu sekä opeteltu joustavuutta ja pohdittu kriittisesti asioiden merkityksellisyyttä, jotta voitaisiin toimia lapsen kanssa mielekkäällä tavalla. Lapsen kanssa saatuja oivalluksia sovellettiin myös itseen siitä, millä on oikeasti merkitystä ja mitä voisi muuttaa.

”Kun opettelini itse toimimaan lapseni kanssa mielekkäällä tavalla, jouduin kyseenalaistamaan paljon omia tapojani toimia ja oppimaan joustavuutta - millä asioilla oikeasti on merkitystä ja minkä osalta tapoja maailmaan mahtuu. Huomasin että oman häpeän kautta vaatimalla en halua taivuttaa lastani ikinä toimimaan. Näitä neuvoja sitten samalla pystyin soveltamaan itseeni” (V16)

Osallistajat kertoivat kehittäneensä itseään tietoisesti haluamaansa suuntaan ja rakentaneensa itsetuntoaan uudelleen. He opettelivat päättäväisesti eroon häpeän tunteesta, eivätkä halunneet toimia sen mukaan. Kokemusten ja tunteiden käsittelemistä helpotti myötätunto itseä kohtaan. Vastauksissa kerrottiin esimerkiksi, että omaa toimintaa kohtaan oltiin armollisia ja itselle annettiin lupa kohdata kokemukset niiden noustessa pintaan, jolloin omia ajatuksia ja tarpeita kuunneltiin. Sisäistä lasta myös lohdutettiin ja lohdutuksen tarve tunnistettiin haastavissa tilanteissa. Lisäksi osallistajat ilmaisivat itsensä hyväksymisen sellaisenaan helpottavan asioiden käsittelyä.

6.1.6 Ammattiapu

Osallistajat kertoivat ammattiavun olleen tärkeä tuki selviytymisessä. Sitä oli saatu terveydenhoitajalta, psykiatriselta sairaanhoitajalta, seksuaaliterapeutilta sekä erisuuntauksisista psykoterapioista. Keskustelut olivat auttaneet kokemusten ja tunteiden käsittelemisessä ja hyväksy-

misessä. Ymmärrys tapahtuneista oli lisääntynyt, esimerkiksi ymmärrettiin äidin käytöksen olleen väärin. Psykoterapiasta oli saatu myös kokemuksia ymmärretyksi tulemisesta sekä tunteiden ja kokemusten validoinnista.

”tärkein ja paras apu on ollut traumapsykoterapia, jossa olen käynyt 6 vuotta ja jatkuu edelleen. se on ainut paikka jossa mua ymmärretään täysin. terapeutin avulla vaikeita kokemuksia, muistoja ja tunteita on alettu käsitellä.” (V35)

6.1.7 Ihmissuhteet voimavarana

Osallistujat kirjoittivat monenlaisista ihmissuhteista, joista he kokivat saaneensa tukea selviytymiseen. Tukea saatiin esimerkiksi sisaruksilta, ystäviltä, ystäväyhteisöltä, äidiltä, isäpuolelta, isovanhemmilta, tädiltä ja muilta sukulaisilta. Vastauksista ilmeni, että tärkeät ihmiset tarjosivat lohdutusta ja rakkautta sekä heidän kanssaan voitiin kokea olo arvostetuksi. Lisäksi ahdistuneisuuden koulussa huomannut opettaja oli saanut osallistujan kokemaan ensimmäistä kertaa tulleensa kohdatuksi omana itsenään ilman tarvetta ylläpitää helpon lapsen roolia. Myös muut koulun aikuiset olivat kuunnelleet ja auttaneet sekä ohjanneet eteenpäin puhumaan asioista. Tärkeitä ihmisiä kuvattiin kantavaksi voimaksi ja tukipilariksi.

”Rakastavat isovanhemmat joille sain olla erityinen ja ihana” (V27)

Osallistujat kertoivat monenlaisista henkilöistä ja sosiaalisen ympäristön tekijöistä, jotka loivat turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi ala-asteella hyvät opettajat olivat tehneet koulunkäynnistä mukavaa kiusaamisesta huolimatta. Toisaalta äiti oli puuttunut isällä koettuun, liikaa riistäytyneeseen henkiseen väkivaltaan. Lisäksi läheinen mummo sekä kummitädin luona oleminen toivat turvaa, ja ajan viettäminen ystävillä antoi mahdollisuuden olla poissa kodin ahdistavasta ilmapiiristä. Vastauksissa tuli esille myös selviytymistä tukeneita sosiaalisen ympäristön muutoksia, esimerkiksi teini-iässä oli päästy muuttamaan isovanhemmille, jossa oli ollut ensimmäistä kertaa elämässä selkeät rajat, tasapainoinen huoltaja ja turvallinen elinympäristö. Lisäksi nykytilanteessa oli pystytty luomaan turvallinen ympäristö, jossa pystyi olemaan oma itsensä, ja turvallisesta ihmissuhteesta oli apua tietyissä vuorovaikutus- ja tunnetilanteissa lukkoon mennessä.

”Koin turvaa kummitätini luona kun sain olla hoidossa välillä jopa viikkoja” (V29)

Vastauksista ilmeni, että kokemuksista keskusteleminen koettiin helpottavana ja selviytymistä edistävänä tekijänä. Niitä oli jaettu esimerkiksi kavereiden, ystävien, perheen, sisarusten, äidin, tädin, puolison sekä Alkoholistien Aikuiset Lapset -tukihenkilön ja -ryhmän kanssa. Osallistujat kokivat keskustelujen tuovan tunteen, ettei ole yksin kokemustensa kanssa ja että tunteita voi ilmaista ja purkaa. Keskusteluissa pystyttiin käymään läpi aikuisuudessa herääviä häpeän ja pelon tunteita, luottamaan tunteiden ohimenemiseen sekä ymmärtämään pelko ja häpeä itsestä erillisinä tunteina itsessä. Keskusteluissa koettu kuulluksi tuleminen antoi voimavaroja, ja samaa kokeneiden kanssa puhuminen tarjosi vertaistukea ja yhteenkuuluvuuden tunteita. Keskustelu ja pyrkimys toisen ymmärtämiseen auttoivat myös oman maailmakuvan avartamiseen ja ymmärtämään erilaisia elämisen tapoja. Osallistujat kertoivat tutustuneensa itseensä paremmin ja opetelleensa luottamaan muihin ihmisiin.

”En puhuisi kokemuksista selviytymisestä, vaan itseensä tutustumisesta, noiden lapsuuden tunnejälkien purkamisesta ja luottamisen opettelussa. Käytännössä tämä tarkoitti AAL [alkoholistien aikuiset lapset] ryhmätoimintaan osallistumista. Sain mahdollisuuden kuulla vastaavanlaisia perhetarinoita ja sain mahdollisuuden puhua kokemuksistani. Sain mahdollisuuden kuulua johonkin ryhmään ja sain mahdollisuuden luottaa.”
(V2)

6.1.8 Muutokset suhteessa vanhempiin

Osallistujat kuvailivat, että selviytymisessä auttoi vanhempien sekä heidän kokemiensa paineiden, tietämättömyyden ja käytöksen taustojen ymmärtäminen. Kokemuksista keskusteleminen tekijän kanssa oli auttanut ymmärtämään hänen näkökulmaansa asiaan ja koettuja tarpeita fyysisen väkivallan käyttämiseen riidan aikana. Vanhempien ymmärrettiin yrittäneen parhaansa ja heidän toimintaansa ja taitamattomuuteensa suhtauduttiin armollisesti. Ymmärryksen lisääntymisen vanhempia kohtaan kerrottiin helpottaneen kokemusten työstämistä sekä anteeksiantamista.

” Sen ymmärtäminen, että oma vanhempi ei ole ollut mikään ammattikasvaja eikä ole osannut silloin toimia paremmin, eikä toimisi niin enää nyt kun on asiaan perehtynyt. Armeliaisuus ehkä siis häntä kohtaan? ” (V14)

Vastauksista ilmeni, että myös etäisyyden ottaminen väkivaltaiseen vanhempaan tai vanhempiin oli selviytymisen kannalta tärkeä tekijä. Etäisyyttä olivat tarjonneet kotoa pois muuttaminen, itsenäistyminen, perheestä ulkopuoliseksi tekeminen, isän sukunimi ja isäpuolen sukuun kuulumattomuus, vanhempien ero sekä yhteyden katkaisu vanhempiin. Lisäksi vastauksissa kerrottiin, että elämää oli rakennettu uudelleen isän välttelyn mahdollistaen. Osallistujat kokivat, että etäisyys vanhempiin oli auttanut erkaantumaan perheen toimintatavoista ja löytämään tasapainon omaan elämään.

”Nykyhetkessä ehkä merkityksellisin keino on ollut ottaa isääni etäisyyttä, koska hän on haastava luonne ja aiheuttaa minulle edelleen henkistä huonoa oloa.” (V24)

6.1.9 Tulevaisuuteen suuntautuminen

Osallistujat kertoivat, että unelmat, tulevaisuuden suunnittelu ja omia suunnitelmia kohti toimiminen auttoivat selviytymään. Motivoivia tulevaisuuden tavoitteita olivat esimerkiksi kotoa pois muuttaminen ja korkeakouluopintoihin pääseminen.

”Että joku päivä nostan kytkintä ja lähen vittuun täältä saatana.” (V11)

Halu katkaista väkivallan kierre koettiin selviytymisen kannalta tärkeänä tekijänä. Elämässä eteenpäin motivoivat tasapainoisena vanhempana oleminen, hyvän elämän luominen lapselle sekä ylpeys omista vanhemmuustaidoista taustoista huolimatta.

6.2 Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seuraukset

Selviytymisen seuraukset voidaan jaotella alateemoihin, joita ovat ihmissuhteiden muutokset, väkivallan kierteen katkaisu, sensitiivisyys suhteessa muihin, käyttäytymisessä tapahtunut kehitys, väkivaltataustan vaikutusten vähentyminen ja vähentäminen sekä psyykinen kehitys. Selviytymisen seurauksia on kuvattu liitteessä 9.

6.2.1 Ihmissuhteiden muutokset

Osallistujat kertoivat vanhempisuhteissa tapahtuneen monenlaisia muutoksia selviytymisen seurauksena. Esimerkiksi vanhemmista etäännyttä kuvattiin seuraavasti:

”Tuntuu, että olemme vieraita toisillemme, mutta ulkopuolisuus on nyt oman kasvuni aikaansaama tulos.” (V21).

Lisäksi vanhempien välisiin riitoihin oli opittu ottamaan etäisyyttä ja tunnistamaan oma osattomuus niihin.

”Vanhempien riidat leimahtavat aina uudestaan, kun olen siellä yleisönä, mutta eipä tarvitse niitä olla jatkuvasti kuuntelemassa. Nykyään on helpompi tähän ottaa etäisyyttä ja todeta, että minuunpa tämä tilanne ei liity.” (V16)

Toisaalta vastauksissa tuli ilmi, että vanhemmalle toivottiin voitavan puhua menneisyydestä, mutta samalla koettiin, ettei se ole mahdollista. Vanhempien suhteen oli siis yhä toiveita, eikä heihin suhtauduttu välinpitämättömästi. Osallistujat kertoivat myös muodostaneensa heihin uudenlaisia, toimivia suhteita. Heidän kanssaan oli esimerkiksi voitu käydä rakentavia keskusteluja lapsuuden kokemuksista ja vanhempia kohtaan oli löydetty ymmärrystä sekä rakkauden tunne. Vastauksissa mainittiin myös uusien syvien, merkityksellisten ja turvallisten ihmissuhteiden muodostamisesta selviytymisen seurauksena. Toisaalta lähipiiri haluttiin pitää pienenä. Lisäksi kerrottiin, että toisten käyttäytymisestä huomattiin nopeasti emotionaalinen keskenkasvuisuus ja manipulaatio, eikä muille annettu valtaa itsestä tai hyväksyty huonoa käytöstä. Selviytymisen tuloksena etsittiin omasta toiminnastaan vastuuta ottavia ihmisiä, jotka ovat valmiita kehittymään.

”En hyväksy huonoa käytöstä, etsin ihmisiä jotka ottavat vastuun omasta toiminnastaan ja ovat valmiita kehittymään, kuten itsekin teen.” (V21)

6.2.2 Väkivallan kierteen katkaisu

Osallistujat toivat esille haluavansa selviytymisen seurauksena suojella lapsiaan väkivallalta ja tehdä kaiken mahdollisen, etteivät omat lapset joudu ikinä kokemaan samaa, mitä he olivat itse joutuneet kokemaan. Vanhempana osattiin toimia väkivaltaa käyttämättä ja välttää omien vanhempien käyttämiä toimintatapoja.

”Pystyin katkaisemaan väkivallan kierteen, enkä enää siirrä väkivaltaisia käytösmalleja omalle lapselleni.” (V20)

Selviytymistä seurannut väkivallaton käyttäytyminen ulottui muuhunkin kuin vanhemmuuteen. Osallistujat kertoivat pyrkivänsä välttämään väkivaltaa kaikissa tilanteissa ja oppineensa pois väkivaltaisista käyttäytymismalleista, jos niitä oli ollut. Vastauksissa kuvattiin väkivaltaisten ajatusten ilmaantumista yhä ajoittain, mutta niistä huolimatta väkivaltaisia tekoja ei toteutettu.

6.2.3 Sensitiivisyys suhteessa muihin

Osallistujat kokivat väkivaltakokemuksista selviytymisen lisänneen sensitiivisyyttä muita, muun muassa muiden tunteita, kohtaan. Esimerkiksi toisten tunteita havainnoitiin ja tulkittiin herkästi, ja empatiataidot olivat vahvistuneet. He kertoivat myös toisen yksityisyyden kunnioittamisen taidon ja hienotunteisuuden muita kohtaan kehittyneen.

”olen oppinut melkoiseksi ihmistuntijaksi ja aistin ihmisten tunnetilat erittäin tarkasti” (V35)

Vastauksissa tuli esille, että omat kokemukset ja niistä selviytyminen olivat opettaneet ymmärtämään, miltä jotkin vanhemman toimet tuntuvat, ja mitkä kasvatustavat ovat hyväksyttäviä ja

mitkä eivät. Toisaalta omien vanhempien historiaan tutustuminen ja heidän lapsuutensa ymmärtäminen oli tuonut uusia näkökulmia sekä ymmärrystä suvun tarinasta pelon ja häpeän suhteen. Lisäksi vastauksista nousi esille, että muiden näkökulmien ymmärtäminen oli kehittynyt selviytymisen seurauksena. Osallistuja kertoi esimerkiksi ymmärtäneensä koulun puuttumattomuuden tilanteeseen, sillä hän tunnisti omat taitonsa kotiasioiden piilottamisessa. Pystyttiin myös tunnistamaan erilaisten tilanteiden jonkun osapuolen kyvyttömyys vaihtoehtoisten toimintatapojen näkemiseen ja pohtimaan asioita monipuolisesti useasta eri näkökulmasta.

”Olen mielestäni nykyään hyvä katsomaan laatikon ulkopuolelle ja miettimään, että mitä harmia jollakin tavalla x tekemisestä oikeasti on (jos mitään).” (V16)

Osallistujat kertoivat, että selviytymisen myötä halu auttaa muita oli kehittynyt. Muita myös osattiin auttaa, esimerkiksi löytämään sanoja ja syitä tunnetiloille. Omat kokemukset nähtiin auttamisessa vahvuutena, esimerkiksi vapaaehtoistyössä muiden lähisuhdevakivaltaa kokeneiden selviytymisen tukemisessa jakamalla omia kokemuksia ja tapoja käsitellä asioita. Työskentely sosiaali- ja terveysalalla nähtiin myös selviytymisen seurauksena, esimerkiksi naisten ja lasten tsemppaaminen irti väkivaltaisesta kodista. Lisäksi osallistujat kokivat merkityksellisenä auttaa muita, esimerkiksi haasteellisissa kotioiloissa eläviä lapsia ja nuoria.

”Koen merkityksellisyyttä auttaessani lapsia ja nuoria, joiden kotiolot eivät ole kasvua ja kehitystä edistäviä.” (V15)

6.2.4 Käyttäytymisessä tapahtunut kehitys

Osallistujat kuvasivat monia tapoja, miten selviytyminen oli kehittänyt heidän käyttäytymistään. Sen seurauksena he olivat esimerkiksi taitavampia kehuaan toisia ja etsimään ratkaisuja ristiriitoihin. Riitatilanteissa osattiin toimia välittäjänä, jos osapuolet jossain määrin kykenivät sanoittamaan kokemuksiaan ja toiveitaan. Väkivaltaan ja muihin epäkohtiin kerrottiin myös puututtavan rohkeasti ja herkästi. Lisäksi selviytymisen nähtiin tehneen itsestä lasten oikeuksien puolustajan, ja osallistujat kertoivat esimerkiksi välittävänsä positiivisen kasvatuksen merkitystä aktiivisesti.

Kaikkien lasten oikeuksien puolustamisen ohella selviytymisen kerrottiin opettaneen omien lasten hyvinvointia tukevien toimintatapojen käyttämistä. Esimerkiksi lapselle tunneristiriitoja aiheuttaviin tilanteisiin osattiin suhtautua tasapainoisena vanhempana. Vaikeista tunteista ja tunteista puhumisen tärkeydestä keskusteltiin lasten kanssa. Lapsille myös kerrottiin ikätasoisesti omista vaikeista lapsuuden kokemuksista. Vastauksista ilmeni, että kasvatuksessa korostettiin turvallisuutta, avoimuutta sekä itsen ja toisten kunnioittamista. Lisäksi omaan lapseen oli muodostettu terve ja turvallinen kiintymyssuhde.

”Heille [lapsilleni] puhun vaikeista tunteista ja tunteiden puhumisen tärkeydestä, – – korostan toisten ja itsen kunnioittamista. – – lapsilleni koetan antaa mahdollisimman turvallisen, avoimen ja heitä sekä toisia kunnioittavan kasvatuksen.” (V13)

Selviytymisprosessin myötä osallistujat kokivat toiminnan säätelyn taitojensa kehittyneen ja sosiaalisissa tilanteissa olevan enemmän toimintavaihtoehtoja. Vastauksissa kerrottiin esimerkiksi, että nykyään ymmärrettiin vastustaa tarvetta hakeutua äidin tavoin toimivien seuraan. Uhkaavista tilanteista poistuttiin puuttumisen halusta huolimatta, sillä tiedostettiin, ettei puuttumisesta olisi mitään hyötyä, ja tulisi vain huono mieli. Ylireagointitilanteita osattiin välttää tunnistamalla siihen mahdollisesti johtavia tekijöitä, eikä huonoa oloa purettu enää yhtä herkästi muihin, vaan omia tunteita pyrittiin käsittelemään. Riitatilanteissa puolison kanssa tiedostettiin omien kokemusten vuoksi, millä tavalla ei haluta käyttäytyä. Lisäksi osallistujat mainitsivat hyödyntävänsä aikaa ja tilaa psyykkisten lukkojen purkamisessa niitä aiheuttavissa tilanteissa. Selviytyminen oli myös saanut osallistujat kokemaan omien tarpeiden ja tunteiden kommunikoimisen tärkeäksi ja kehittyneensä tunteiden käsittelyssä ja sanoittamisessa. Lisäksi omia rajoja ja niiden rikkomista oli opittu sanoittamaan kaikissa ihmissuhteissa.

Vastauksista ilmeni, että selviytymisen seurauksena omista teoista oli opittu ottamaan vastuu ja vastaamaan niiden seurauksista sekä valehtelun kerrottiin muuttuneen harvinaiseksi. Oli esimerkiksi opittu pyytämään anteeksi, muun muassa äänenkorottamista, hermostumista tai omia vääriä tekoja. Oltiin valmiita pyytämään anteeksi myös yläasteaikojen opettajilta ja rehtorilta omaa huonoa käytöstä sekä kertomaan sen syitä. Lisäksi pyrittiin keskusteluun ja anteeksipyyttämiseen silloinkin, jos oli huutanut tai sanonut ajattelemattomasti.

6.2.5 Väkivaltataustan vaikutusten vähentyminen ja vähentäminen

Selviytymisen kuvailtiin lisänneen ymmärrystä koetun väkivallan monenlaisista vaikutuksista itseän ja omaan elämään sekä sitä kautta vähentänyt niiden vaikutuksia. Esimerkiksi itsetunteuksen ja ymmärryksen menneisyyden vaikutuksista omiin toimintatapoihin ja olotiloihin ilmaistiin kasvaneen. Omista valinnoista ja mielenterveysongelmien vaikutuksista omaan elämään oltiin erityisen tietoisia. Lisäksi oli ymmärretty, miten lapsuudessa koettu väkivalta oli vaikuttanut suhteisiin omien lasten kanssa, ja mistä osa omasta täydellisyyden tavoittelun tarpeesta johtuu. Osallistujat myös kertoivat ymmärtäneensä paremmin omaa tarvetta vastata jatkuvasti muiden tarpeisiin, kun oli tunnistanut äidin validaation, kehujen ja hyväksynnän hakemisen tarpeen.

Osallistujat kertoivat hakeutuneensa psykologille tai psykoterapiaan selviytymisen luoman ymmärryksen seurauksena, esimerkiksi puhumaan pakosta olla riittävä ja mahdollisimman täydellinen. Täydellisyyden tavoittelun tarvetta oli myös tutkittu ja opiskeltu aiheesta itsenäisesti. Lisäksi tavoitteena oli tietoisesti murtaa virheellisiä käsityksiä omasta huonommuudesta ja kykyjenpuutteen tunteesta.

”Yritän tietoisesti murtaa näitä virheellisiä käsityksiä [huonommuuden ja kykyjen puutteen tunteet, itsearvotuksen puute] omassa päässäni.” (V24)

Vastauksissa tuli esille, että selviytymisen seurauksena omaa ammatillisuutta ja vahvuuksia oli mietitty uudelleen sekä sitä, mitä haluaa oikeasti tehdä elämässään. Näiden perusteella oli kouluttauduttu uudelleen, mistä oltiin riemuissaan. Muutoinkin osallistujat kokivat, että selviytymisen seurauksena oli mahdollisuus elää omia vahvuuksia ja tunteita kuunnellen sekä kehittyä omana itsenään.

Osallistujat kokivat selviytymisen ja sen seurauksina häpeä- ja pelkojälkien purkamisen tuoneen vapautta. Ystävälle oli esimerkiksi uskallettu kertoa omasta väkivaltaisesta käytöksestä omia lapsia kohtaan, ja psykofyysisistä kivuista oli päästy eroon. Omista lapsuuden väkivaltakokemuksista oli pystytty kertomaan lähimmälle ystävälle. Toisaalta vastauksissa tuli esille, että kokemuksista pystyttiin olemaan avoimia ja puhumaan lähimpiä ystäviä yleisemminkin. Lisäksi mainittiin, ettei ristiriitojen seurauksia enää pelätty, vaan oli opittu ihmisten olevan jul-

mia ja suuttuvan asioista, joilla ei itse näe merkitystä. Osallistujat kertoivat myös ymmärtäneensä, etteivät ole itse aina syyllisiä kaikkeen. He kirjoittivat selviytymisen auttaneen näkemään lapsuudessa koetun väkivallan selviytymisen kautta sekä muistikuvina menneestä ja piirteinä elämänkulun narratiivissa. Selviytymisen koettiin antaneen mahdollisuuden kuulua tähän maailmaan, eikä kokemuksia ei koettu enää taakkana tai itseä rajoittavina tai sulkevina. Pakonomaisesta kontrollin tarpeesta oli päästy eroon sekä opittu luottamaan ja nauttimaan elämästä sekä ottamaan ”riskejä”. Selviytymisen kerrottiin antaneen mahdollisuuden olla oma itsensä.

”tuntuu, että olen päässyt irti häpeästä ja pelosta, ja pystyn olemaan enemmän itseni.”
(V21)

6.2.6 Psyykinen kehitys

Osallistujat kertoivat löytäneensä itsestään uusia piirteitä selviytymisen myötä, kun se ei vienyt enää koko psyykkistä kapasiteettia. Itseä pidettiin hyvänä ja kyvykkäänä ihmisenä sekä selviytyjänä ja itseä oli opittu rakastamaan. Osallistujat kertoivat myös kykyjensä olla armollinen itseään kohtaan ja kuunnella itseään kehittyneen. Itseen suhtauduttiin lempeämmin ja annettiin lupa omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen ja omista rajoista kiinni pitämiseen. Kerrottiin esimerkiksi yritettävän muistaa, ettei voi osata, ellei yritä. Lisäksi oli hyväksytty, ettei äidin kanssa tarvitse olla aidosti vuorovaikutuksessa, jos ei halua tai se tuntuu vaaralliselta.

Osallistujat kokivat kokemusten vahvistaneen heitä henkisesti ja kasvattaneen ihmisenä. Niistä löydettiin vahvuuksia, esimerkiksi asiakastyössä toimiessa perheiden kanssa. Lisäksi niissä nähtiin hyviä puolia, kuten aiheiden löytäminen työhön ja kehittyminen sellaiseksi kuin nyt on. Toisaalta kerrottiin, että kokemusten vuoksi myös jaksettiin paljon, vaikkei sitä välttämättä pidetty vain hyvänä asiana.

”Se, että olen kokenut mitä olen on kasvattanut minusta vahvemman ihmisenä.” (V28)

Osallistujat kertoivat oppineensa selviytymisen seurauksena laittamaan asiat mittasuhteisiin, eivätkä he huolehtineet arkielämässä pienistä asioista. Elämässä ei arvostettu niinkään materiaalisia asioita, vaan arvoja, tekoja sekä elämisen sävyjä ja sitä, millaista ilmapiiriä ympärilleen

välittää. Lisäksi osallistujat kuvailivat oppineensa selviytymisen myötä tunnistamaan kokemuksista kumpuavia tunteita ja löytäneensä keinoja toimia tilanteissa, joissa niitä herää. Itselle esimerkiksi muistutettiin tunteiden ja ajatusten olevan vain tunteita ja ajatuksia ja minuudesta erillisiä. Oli myös opittu pääsemään yli negatiivisista ja virheellisistä tulkinnoista sekä ajatuksista ja kokemuksesta, että omat koetut tunteet ovat vääriä, ja seurassa pitää vastata muiden tarpeisiin. Lisäksi yritettiin muistaa, ettei toisen haluttomuus opettaa ole oma vika.

”Muistutan myös itseäni siitä, että nämä ovat tunteita ja asioita, jotka ovat tapahtuneet minulle, mutta ne eivät ole minä.” (V8)

6.3 Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen tunteen muodostuminen

Selviytymisen tunteen muodostuminen voidaan jaotella alateemoihin, jotka ovat hengissä selviytyminen, tapahtumien ymmärtäminen ja hyväksyminen, suhtautuminen ja suhteet vanhempiin, väkivaltakokemukset eivät määritä itseä tai omaa elämää, vanhempana toimiminen, opitut taidot, myönteinen suhtautuminen itseen ja elämään sekä selviytyminen prosessina. Selviytymisen tunteen muodostumista on kuvattu liitteessä 10.

6.3.1 Hengissä selviytyminen

Vastauksissa tuotiin esille, että selviytymisen tunne muodostui muun muassa kokemuksista hengissä selviytymisestä. Hengissä selviytymistä ei pidetty itsestäänselvyytenä, mihin saattoivat vaikuttaa esimerkiksi koetun fyysisen väkivallan raakuus tai väkivaltakokemuksia seuranneet vaikeat mielenterveysongelmat.

”Siitä että olen hengissä, vaikka se ei ole ollut todennäköistä.” (V31)

6.3.2 Tapahtumien ymmärtäminen ja hyväksyminen

Osallistujat kuvasivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, että he tiedostivat lapsuudessa koetun väkivallan sekä olivat käsitelleet sitä ja sen taustatekijöitä. Asioiden käsittelyn ei nähty vaativan välttämättä niiden läpikäymistä väkivaltaa käyttäneen vanhemman kanssa, vaan kokemusten työstäminen itsenäisesti tai muiden kanssa riitti. Osallistujat ilmaisivat ymmärtävänsä tapahtumat laajemmassa ylisukupolvisessa kontekstissa ja näkevänsä oman syyttömyyden niihin. He kertoivat väkivallan taustatekijöiden ymmärtämisen antaneen mielenrauhan ja vastauksia niihin liittyneisiin kysymyksiin.

”Vaikkei hänen tekonsa ollutkaan oikeutettu, olen oppinut ymmärtämään teon taustatekijöitä ja sitä kautta saanut vastauksia tekoon liittyviin kysymyksiini sekä rauhan itselleni.” (V32)

Osallistujat kokivat selviytymisen tunteen muodostuvan myös siitä, että he näkivät kokemukset jo tapahtuneina asioina, joihin ei voi enää eikä ole voinut silloinkaan vaikuttaa. Lisäksi tapahtumien hyväksyminen osana menneisyyttä loi tunnetta niistä selviytymisestä.

6.3.3 Suhtautuminen ja suhteet vanhempiin

Vastauksissa tuotiin esille selviytymisen tunnetta muodostavan oman itsen löytäminen erillisenä suhteessa vanhempiin. Osallistujat kertoivat esimerkiksi pystyneensä tekemään eron itsensä sekä vanhempien ja heidän toimintansa välille, mistä he olivat iloisia. He kirjoittivat myös rakentaneensa omanlaisen elämän, joka oli erilainen kuin vanhemmilla. Vastauksissa kirjoitettiin, että vanhempien kanssa oli pystytty puhumaan väkivallasta ja omista kokemuksista. Toisaalta osallistujat kokivat myös sen luovan selviytymisen tunnetta, että he kykenivät kohtaamaan väkivallan tekijän ja puhumaan hänen kanssaan asiallisesti, vaikkeivat olleetkaan mielessään vielä täysin selvittäneet omaa suhdettaan häneen.

”Voin kohdata tekijän ja puhua hänelle niin kuin sivistyneet ihmiset, vaikken tiedä, miten minun oikeastaan kuuluisi suhtautua häneen.” (V8)

Epävarman mutta asiallisen suhtautumisen ohella osallistujat kertoivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, että suhteet vanhempien kanssa olivat vakiintuneet. Vastauksista ilmeni esimerkiksi, että vanhempien kanssa voitiin olla hyvissä väleissä. Toisaalta tuotiin esille, että vanhempiin saattoi olla etäiset välit. Suhteen läheisyydestä riippumatta vanhempaa kohtaan saatiin kokea rakkautta, mikä loi osallistujille tunnetta selviytymisestä. Lisäksi osallistujat kertoivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, ettei vanhempia tai ketään muutakaan tarvinnut syyttää tapahtuneista oman mielenrauhan löytämiseksi. Kokemuksista ei myöskään oltu katke- roituneita tai katkeruudesta oli päästy yli. Vastauksissa tuli esille myös väkivallan tekijälle anteeksi antamisen luovan selviytymisen tunnetta.

6.3.4 Väkivaltakokemukset eivät määritä itseä tai omaa elämää

Osallistujat kokivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, etteivät väkivaltakokemukset enää määritelleet heitä tai heidän elämäänsä. He kertoivat esimerkiksi pystyvänsä kohtaamaan kokemukset ja niiden aiheuttamat tunteet sekä puhumaan niistä ilman, että se tuntui kauhistuttavalta. Lisäksi kyettiin työskentelemään tehtävissä, jotka vaativat runsasta oman menneisyyden reflektointia. Toisaalta vastauksista ilmeni, että ylipäättään kyky keskustella kokemuksista läheisten tai yleisemminkin ihmisten kanssa ja ajoittain ilman hajoamista tai halua poistua tilanteesta, loi tunnetta selviytymisestä.

Osallistujat kertoivat selviytymisen tunteen muodostuvan myös siitä, että he kykenivät elämään tavallista arkea esimerkiksi mielenterveyden haasteista huolimatta. Tavalliseen arkeen mainittiin kuuluvan työteko, korkeakoulututkintojen suorittaminen, läheiset ystävät, arjenhallinta, urheilu sekä vanhemmuuden ja perheen rakastaminen. Arjessa kuvattiin koettavan työniloa muita lähisuhdeväkivaltaa kokeneita autettaessa ja kannustettaessa eroon väkivaltaisesta suhteesta.

”Olen jaksanut kouluttautua, käydä töissä, urheilla ja hankkia oman perheen ja huolehtia lasteni hyvinvoinnista.” (V13)

Lisäksi selviytymisen tunne ilmeni vastauksissa näkyvän arjessa siten, etteivät väkivallan kokemukset olleet enää lähes ollenkaan tai ainakaan päivittäin ajatuksissa, eivätkä ne vaikuttaneet omaan käyttäytymiseen. Selviytymisen tunnetta kuvattiin muodostuvan myös sen, ettei väki-

vallan haluttu määrittävän itseä ja toisaalta koettiin näin jo olevan. Osallistujat kertoivat esimerkiksi, ettei minäkuva perustunut traumaalille, eikä niiden annettu hallita omaa elämää. Lisäksi itseä ja omaa koskemattomuutta pyrittiin vahvistamaan aktiivisesti ja itse oli hyväksytty vähitellen. Vastauksissa mainittiin selviytymisen tunteen syntyvän myös siitä, ettei kokemuk- sista ollut traumatisoitu. Toisaalta kerrottiin, etteivät kokemusten aiheuttamat tunnetraumat enää vaikuttaneet merkittävästi omassa arjessa. Kokemukset eivät esimerkiksi vainonneet, nii- den aiheuttama ahdistus oli hävynnyt eikä niitä jouduttu työstämään aktiivisesti. Myöskään muiden ihmisten tekemisistä ei enää ahdistuttu, eikä pelätty ristiriitojen seurauksia. Lisäksi oli päästy eroon pelosta ja häpeästä sekä niiden synnyttämästä suojamuurista. Esimerkiksi omassa kodissa ja läheisten ihmisten seurassa koettiin olevan turvassa ilman pelkoa tapahtumien tois- tumisesta. Muihin ihmisiin pystyttiin myös luottamaan pelkäämättä jatkuvasti hylätyksi tule- mista.

”Pystyn luottautumaan muihin ihmisiin ilman, että pelko hylkäämisestä olisi jatkuvasti läsnä.” (V15)

6.3.5 Vanhempana toimiminen

Vastauksissa selviytymisen tunteen kerrottiin muodostuvan vanhempana toimimisen tavoista. Omassa vanhemmuudessa pystyttiin esimerkiksi toimimaan eri tavalla kuin omat vanhemmat ja olemaan toistamatta heidän virheitään. Lisäksi osattiin katkaista ylisukupolvisen väkivallan kierre.

”En toista samaa toimintamallia kuin äitini.” (V27)

Selviytymisen tunnetta muodostaviksi vanhemmuuden tavoiksi mainittiin myös kyvyt ottaa vastuuta lapsista ja huolehtia heidän hyvinvoinnistaan. Lisäksi taitojen toimia omia lapsia koh- taan siten, mitä olisi itse lapsena kaivannut omalta vanhemmalta, kerrottiin luovan tunnetta sel- viytymisestä. Esimerkiksi lasten oireilua tarkasteltiin sensitiivisesti ja heille annettiin rakkautta ja hoivaa erityisesti tilanteissa, joissa sitä olisi itse lapsena kaivannut. Lapsen tunteita validoitiin ja ne pystyttiin vastaanottamaan tasapainoisena aikuisena. Lisäksi omia ja lapsen tunteita sa- noitettiin yhdessä lapsen kanssa.

6.3.6 Kokemusten ja niiden vaikutusten sekä tunteiden käsittelyn taidot

Osallistujat kuvasivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, että asioiden käsittelemiseen oli löydetty työkaluja. Esimerkiksi väkivaltakokemuksiin liittyviä kokemuksia ja tunteita oli opittu sanoittamaan ja ymmärretty, miten ne olivat vaikuttaneet ja vaikuttivat elämään, sekä miten niiden kanssa pystytään elämään. Vastauksista ilmeni selviytymisen tunnetta muodostavan myös sen, että joidenkin reaktioiden ja käyttäytymistapojen sekä väkivaltakokemusten välisten yhteyksien tunnistaminen mahdollisti itsensä kehittämisen ja ymmärtämisen paremmin. Osattiin esimerkiksi tunnistaa riittämättömyyden tunteen ja katastrofijattelun syitä sekä näitä ajattelutapoja aktiivisesti.

”Ymmärryksestä. Siitä, että minulla on sanat asioille, jotka ennen olivat vain painava möykky ja solmu rintakehässä, ja että ymmärrän miten tuo möykky on aiemmin vaikuttanut elämäni, miten se vaikuttaa nykyään, ja miten voin elää sen kanssa jatkossa.”
(V9)

Lisäksi osallistujat kertoivat selviytymisen tunteen muodostuvan siitä, että heidän tunteiden käsittelemisen ja sanoittamisen taitonsa olivat kehittyneet. He ilmaisivat esimerkiksi ymmärtävänsä, etteivät tunteet ole faktoja tai pysyviä. Tunnetilat eivät enää vieneet mukanaan ja tunteiden kohdalle osattiin pysähtyä sekä harkitsemaan omaa toimintaa. Oli myös opittu rauhoittamaan itseä. Vastauksissa tuotiin esille selviytymisestä kertovan myös sen, että oli päästetty irti tarpeesta toimia perheessä ”Minun Tavallani koska Minä Tiedän Parhaiten” sekä opittu joustavuutta ja hyväksymään monenlaisia tapoja toimia. Osattiin myös pyytää anteeksi. Lisäksi omia rajoja ja rajojen rikkomista sanoitettiin paljon aiempaa paremmin kaikissa ihmissuhteissa.

”Tunnetilat eivät vie minua mukanaan enkä pyri toimimaan primäärireaktioideni varassa, vaan annan tunteiden tulla ja tarkkailen ajatuksenjuoksua. Osaan rauhoitella itseäni.” (V15)

6.3.7 Myönteinen suhtautuminen itseen ja elämään

Selviytymisen tunteen kerrottiin ilmenevän siinä, että suhtauduttiin myönteisesti itseen ja elämään. Itseä kohtaan koettiin esimerkiksi armollisuutta muun muassa vanhojen kokemusten ja tunteiden noustessa pintaan, tai kun kokemukset heikensivät omaa kykyä käyttäytyä järkevästi. Lisäksi omiin tunteisiin suhtauduttiin lempeästi, eikä yritetty korjata esimerkiksi ajoittaisia toivottomuuden tunteita.

”Välillä tietysti tuntuu, ettei mikään ole hyvin enkä ole selviytynyt mistään. Annan sellaisenkin tunteen olla yrittämättä korjata sitä” (V1)

Osallistujat kertoivat itsessä huomattavan kehityksen luovan tunnetta selviytymisestä. He kuvasivat itseään esimerkiksi tasapainoiseksi ja aiempaa itsevarmemmaksi. He olivat alkaneet tuntemaan myötätuntoa, kiitollisuutta ja onnellisuutta, sekä olivat ylpeitä omasta selviytymisestä ja nykytilanteesta. Lisäksi osallistujat mainitsivat osaavansa rakastaa voimakkaasti kokemuksistaan huolimatta. Osallistujat kuvailivat selviytymisen tunteen muodostuvan myös kehittyneestä suhtautumisestaan maailmaan. He kirjoittivat elämän tuntuvan monipuoliselta, ihmeelliseltä, erityiseltä ja kiinnostavalta. Lisäksi he kykenivät nauttimaan elämässä saavuttamistaan asioista ajattelematta, etteivät ansaitse omaa hyvää elämäänsä, ja tekivät aidosti kiinnostavia asioita.

”Elämä tuntuu nyt virralta. Uudelta jokaisena päivänä. Virralta, johon hypätä aina uudelleen mukaan. Teen asioita, jotka kiinnostavat aidosti.” (V2)

6.3.8 Selviytyminen prosessina

Vastauksista ilmeni selviytymisen tunteen muodostuvan sen prosessimaisuudesta. Esimerkiksi jokaisesta päivästä selviytymisen miellettiin olevan selviytymistä. Selviytymisprosessin nähtiin myös olevan vielä kesken ja lapsuuden kokemuksia jouduttiin yhä työstämään enemmän tai vähemmän. Osallistujat kokivat, että heillä oli vielä paljon asioita odottamassa sopivaa hetkeä niiden käsittelyyn. Toisaalta selviytymispolulla kuvattiin olevan eri vaiheissa. Vastauksista tuli esille, että kokemuksia oli sekä selviytymispolun alussa, jossain kohtaa matkalla että lopussa olemisesta ja epävarmuudesta oman prosessin vaiheesta.

”En itse asiassa ole tätä ennen ajatellut, että olisin selviytynyt lapsuuden väkivallan ilmapiiristä, mutta nyt tämän kysymyksen nähdessäni tajuan, että näin on varmasti käynyt, ja tästä kertoo juuri se, ettei tarvitse miettiä olenko selvinnyt, tai hokea että olen selvinnyt tai sanoa, että kohta selviän. Se on vaan jossakin vaiheessa tapahtunut.” (V2)

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata vanhempien taholta väkivaltaa lapsuudessa kokeneiden kokemuksia väkivallasta selviytymisessä tärkeistä tekijöistä, sen seurauksista sekä selviytymisen tunteen muodostumisesta. Aiemmissa selviytymisen määritelmää tutkineissa tutkimuksissa selviytyminen on määritelty tapahtumien jälkeiseksi prosessiksi, mutta tässä tutkimuksessa selviytymisen kannalta tärkeitä tekijöitä esiintyi elämässä myös ennen aiempien tutkimusten määritelmien mukaisen selviytymisprosessin alkua. Päätin ottaa myös nämä tekijän mukaan analyysiin, sillä osallistujat kirjoittivat niistä selviytymisessä tärkeitä tekijöitä kysyttäessä. Vaikka väkivaltakokemusten jälkeinen selviytyminen ei olisi vielä alkanut, prosessin kannalta tärkeitä tai sille edellytyksiä luovia tekijöitä voi olla elämässä jo aiemmin, kuten myös aiemmissa selviytymisen kokemuksista tutkineissa tutkimuksissa (O'Brien 2013; Barley 2020) on havaittu. Tässä tutkimuksessa sellaisia olivat esimerkiksi muut turvalliset aikuiset ja turvapaikat elämässä sekä keinot tunteiden ilmaistamiseen.

7.1 Tutkimustulosten tarkastelu suhteessa käytäntöihin ja aiempiin tutkimuksiin

Tässä tutkimuksessa nousi esille monia samoja selviytymisessä tärkeitä tekijöitä kuin aiemmissakin tutkimuksissa, mutta toisaalta niistä löytyi myös joitakin eroavaisuuksia. Aiemmissa tutkimuksissa ei ole havaittu selviytymistä edistävinä tekijöinä haitallisia seurauksia vähentäviä tekijöitä lapsuudessa eikä lapsuuden sopeutumiskeinoja suhteessa vanhempiin. Tämä johtunee siitä, että selviytyminen on rajattu alkavan tapahtumien jälkeen, jolloin sen aikaisia tekijöitä ei ole otettu huomioon. Joissakin tutkimuksissa (O'Brien 2013; Bain & Durbach 2021) on kuitenkin kuvattu sellaisia selviytymistä edistäneitä tekijöitä, jotka jatkuvat lapsuudesta aikuisuuteen, kuten kodin ulkopuoliset turvalliset aikuissuhteet, jotka myös tämän tutkimuksen perusteella auttoivat merkittävästi selviytymisessä. Näin ollen esimerkiksi ammattilaiset voisivat tunnistaa asiakkaalla jo olemassa olevia selviytymisessä tärkeitä tekijöitä ja vahvuuksia, kuten turvallisia aikuisia, sekä hyödyntää niitä asiakkaan hoidossa selviytymisprosessin tukemisessa tarjottavan ammattituen ohella.

Väkivaltatilanteen ja sen luonteen tajuaminen, esimerkiksi kokemusten tunnistaminen väkivallaksi ja oman syyttömyyden tunnistaminen, nousivat tärkeiksi selviytymisessä tukeviksi tekijöiksi osallistujien vastauksissa sekä tässä että aiemmassa (Anderson ym. 2011) tutkimuksessa.

Lisäksi väkivaltakokemusten ja niiden seurausten itsenäisen prosessoinnin, kuten kokemusten ja tunteiden työstämisen suhteessa hankittuun tietoon, havaittiin tässä ja aiemmissa tutkimuksissa (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Barley 2020; Bain & Durbach 2021) koettavan edistävän selviytymistä. Suomessa pyritään jo kasvattamaan väestön tietoisuutta vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan haitallisista seurauksista (Tupola ym. 2012, 109–110), mutta tietoa ja ymmärrystä ilmiöstä pitäisi lisätä nykyistä laajemmin esimerkiksi väkivallan muodoista ja yleisyydestä sen tunnistamisen edistämiseksi. Esimerkiksi mainokset vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan muodoista voisivat herätellä sitä kokevia tai kokeneita tunnistamaan väkivallan omalla kohdallaan. Niissä voisi myös korostaa vanhemman vastuuta väkivallasta, mikä voisi auttaa väkivaltaa kokevaa tai kokenutta tunnistamaan oma syyttömyytensä tilanteeseen ja mahdollisesti samalla vähentää häpeän tunteita ja madaltaa kynnystä koetusta väkivallasta kertomiseen.

Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaan kuuluu sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan kouluttaminen vanhemman lapseen kohdistaman väkivallan ja sen riskien tunnistamiseen sekä siihen puuttumiseen (Mäkelä ym. 2019, 126–127), mitä voitaisiin vielä tehostaa. Jos sekä ammattilaiset että vanhemman lapseen kohdistamaa väkivaltaa kokeneet tunnistavat ilmiön ja sen yleisyyden hyvin, lienee väkivaltaa kokeneilla matalampi kynnys hakea apua, eikä esimerkiksi tietämättömyyden luoma häpeä tai syyllisyyden tunne rajoita avunhakua, ja toisaalta ammattilaiset osaavat herkemmin tarjota apua. Muun muassa edellä kuvatuilla yhteiskunnallisilla ja yhteisöllisillä keinoilla voidaan edistää tähän tutkimukseen osallistujien selviytymisprosessin kannalta tärkeäksi kokemia väkivaltatilanteen ja sen luonteen tajuamista.

Väkivaltatilanteen ja sen luonteen tajuaminen ovat merkittäviä tekijöitä myös väkivallan ennaltaehkäisyyn ja siihen varhaisen puuttumisen näkökulmista. Kouluissa ja päiväkodeissa muun muassa turvataitokasvatuksella pyritään lisäämään lasten turvallisuutta ihmissuhteissa ja taitoja välttää väkivallan kohteeksi joutumista, esimerkiksi kehittämällä myönteistä itsetuntoa ja kehonkuvaa (STM 2019b, 23). Lisäksi vanhemman lapseen kohdistamaa väkivaltaa pyritään ehkäisemään vahvistamalla lasten sosioemotionaalaisia taitoja, kuten tunteiden säätelyn, empatian ja vastuullisen päätöksenteon taitoja (Karjalainen 2019, 147; Mäkelä ym. 2019, 125). Itsensä arvostaminen sekä kunnioittavan kohtelun ja sosioemotionaaliset taidot voivat auttaa lasta tunnistamaan, jos oman kehon rajoja rikotaan tai häntä ei kohdella kunnioittavasti, mikä voi mahdollistaa sen, ettei lapsi pidä väkivaltaa hyväksyttävänä tai normaalina vuorovaikutustapana, ja

osaa hakea apua tai kertoa tilanteesta aikuiselle ennen kuin väkivalta yleistyy tai pahenee. Kokonaisuudessaan väkivallan tunnistaminen ja ymmärrys sen luonteesta ovat merkityksellisiä sekä vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan ennaltaehkäisyssä, siihen puuttumisessa että siitä selviytymisessä tukemisessa.

Lisäksi tässä tutkimuksessa osallistajat kuvasivat uusien kokemusten auttaneen lisäämään ymmärrystä tapahtuneista ja tunteista sekä luomaan positiivisia tunnekokemuksia. Lapset voivat saada uusia kokemuksia esimerkiksi koulussa oppiessaan rakentavia tapoja toimia konflikteissa ja toisaalta tullessaan kunnioittavasti kohdatuksi, vaikka toimisi väärin. Kokemukset turvallista vuorovaikutustilanteista voi herättää kyseenalaistamaan kotona saamaansa kohtelua ja tunnistamaan väkivaltaa, etenkin jos kunnioittavasti käyttäytyvät aikuiset samalla sanoittavat, millainen käyttäytyminen on hyväksyttyä ja millainen ei. Aiemmissa tutkimuksissa uusia kokemuksia ei ole erillisenä selviytymistä tukevana tekijänä noussut esille, mihin saattavat vaikuttaa esimerkiksi erilaiset tutkimuskysymykset ja -viitekehykset sekä aineiston keruutavat. Lähes kaikissa aiemmissa tutkimuksissa (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) aineisto on kerätty haastattelemalla, joten haastattelukysymykset ja haastattelutilanteessa luotu konteksti ovat vaikuttaneet siihen, mitä vastataan. Toisaalta monessa tutkimuksessa (O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) on käytetty tarkasti rajattua viitekehystä, joka ohjaa tarkastelemaan ilmiötä tietyistä näkökulmista, ja saattaa poissulkea joitakin näkökulmia.

Tämän kuten kahden aiemmankin tutkimuksen perusteella (Anderson ym. 2011; Bain & Durbach 2021) ammattiapu koettiin tärkeänä selviytymistä tukevana tekijänä. Osa vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneista saavat itse haettua ammattiapua kokemuksistaan selviytymiseen. Lienee kuitenkin myös ihmisiä, jotka tarvitsisivat ammattiapua, eivätkä osaa sitä hakea, mutta saattavat käydä sosiaali- tai terveydenhuollossa muiden tai siihen liittyvien syiden takia ilman, että väkivallan kokemukset tulevat ilmi. Kuten aiemmin mainittua, ammattilaisia pitäisi kouluttaa enemmän vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta, jotta he tunnistaisivat sen mahdollisuuden oireiden taustalla ja osaisivat tarjota tarvittavaa apua sekä lapsi- että aikuisasiakkaille.

Toisaalta tässä ja aiemmissa tutkimuksissa (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) osallistajat kuvasivat myös

muita kuin ammattilaisuhteita tärkeänä voimavarana selviytymiselle. Lähipiirin ja muiden ihmissuhteiden merkityksellisyys vuoksi kaikkien tunne- ja vuorovaikutustaitoja olisi hyvä vahvistaa, jotta ihmiset pystyisivät kohdalle osuessa keskustelemaan vaikeistakin asioista ja olemaan emotionaalisenä tukena. Väestön tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä edistää esimerkiksi niiden opettaminen lapsille, mutta jo aikuistuneidenkin ihmisten taitoja pitäisi saada kehitettyä. Aikuisten taitojen kehittyminen on pitkälti yksilöiden henkilökohtaisesta kiinnostuksesta sekä työn tarjoamista kehittymismahdollisuuksista kiinni, joiden lisäksi voitaisiin kuitenkin hyödyntää yhteiskunnallista vaikuttamista kehityksen edistämiseksi.

Sekä tässä että aiemmissa tutkimuksissa osallistajat ilmaisivat muutosten, kuten etäisyyden ottamisen (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) ja ymmärryksen (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Bain & Durbach 2021), suhteessa vanhempiin edistyneen selviytymistä. Lisäksi tulevaisuuteen suuntautuminen, kuten halu katkaista väkivallan kierre, tuli esille selviytymisen kannalta merkittävänä tekijänä sekä tässä että aiemmassa (Anderson & Bernhardt 2020) tutkimuksessa. Toisaalta sekä tässä että aiemmissäkin (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Anderson & Bernhardt 2020) tutkimuksissa halu katkaista väkivallan kierre ja sen eteen toimiminen on nähty joko myös tai ennemminkin selviytymisen seurauksena. Näin ollen samat tekijät voidaan kokea merkittävinä selviytymisprosessin eri vaiheissa, mikä ilmentää selviytymisen määritelmään (Ashford ym. 2019) kuuluvaa prosessin yksilöllisyyttä ja eritahtista kehittymistä eri elämänoalueilla.

Aiemmissä tutkimuksissa (Anderson ym. 2011; Hartley ym. 2016; Anderson & Bernhardt 2020) tarkoituksen antaminen kokemuksille ja hengellinen yhteys on kuvattu selviytymisessä tärkeinä tekijöinä, mutta tässä tutkimuksessa ne eivät nousseet esille selviytymisessä tärkeinä tekijänä, selviytymisen seurauksena eikä selviytymisen tunnetta muodostavana tekijänä. Ero saattaa johtua muun muassa uskonnollisista tekijöistä. Uskonto ei liene Suomessa keskimäärin kovin vahvasti mukana yksilöiden elämässä, kun taas monissa muissa maissa se on sekä yksilöille että yhteisöille merkittävämpi elämän osa-alue, mikä näkyy erona myös selviytymisen kannalta tärkeiksi koetuissa tekijöissä.

Tässä tutkimuksessa tuli esille monia samansuuntaisia selviytymisen seurauksia kuin aiemmissäkin tutkimuksissa, vaikka joitain erojaakin löytyi. Osallistajat kuvasivat selviytymisen seurauksena heidän ihmissuhteissaan tapahtuneen muutoksia, kuten etäännyttäminen tai uusien toimivien suhteiden luomista vanhempiin. Aiemmassa tutkimuksessa (Hartley ym. 2016) on tullut

esille ihmissuhteiden muutoksista vain tässäkin tutkimuksessa tunnistettu uusien turvallisten ihmissuhteiden muodostaminen, mikä saattaa johtua esimerkiksi erilaisista tutkimuskysymyksistä. Vain Hartley ym. (2016) tutkimuksen tutkimuskysymys on ollut avoin posttraumaattista kasvua tukeneita ja estäneitä tekijöitä tutkiva, kun taas muissa on tutkittu muun muassa selviytymistä seurannutta kasvua (Anderson ym. 2011) tai negatiivisista malliesimerkeistä oppimisen vaikutuksia positiivisiin aikuisuuden lopputuloksiin (Anderson & Bernhardt 2020), joihin ei välttämättä yhtä luontevasti tullee ihmissuhteiden muutoksia vastauksiksi.

Toisaalta sekä tässä että aiemmissä tutkimuksissa (Anderson ym. 2011; O'Brien ym. 2013; Anderson & Bernhardt 2020) osallistujat kokivat selviytymisensä seurauksena tärkeänä väkivallan kierteen katkaisun ja omien lasten suojelemisen väkivallalta. Lisäksi sekä tämän että aiempien tutkimusten (Anderson ym. 2011; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) perusteella selviytymisen koettiin lisänneen sensitiivisyyttä suhteessa muihin, esimerkiksi muiden ymmärtämistä ja taitoja auttaa, vaikka ihmissuhteiden sinänsä ei nähtykään muuttuneen. Vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan kokeminen altistaa väkivallan käyttämiselle omaa lasta kohtaan (Hakulinen ym. 2019b, 204), joten selviytymisen seurauksena väkivallan kierteen katkaisu parantaa merkittävästi väkivaltaa kokeneen vanhemman lapsen hyvinvoinnin edellytyksiä, ja voi laajassa mittakaavassa parantaa väestön hyvinvointia sekä vähentää tukipalvelujen tarvetta, mikä voi tuoda merkittäviä yhteiskunnallisia säästöjä. Lisäksi sensitiivisyyden kehittyminen muita kohtaan lisää kykyä kohdata ihmisiä, mikä voi luoda vähintäänkin selviytyneen henkilön lähipiiriin lisää hyvinvointia ja hyvinvointitaitoja.

Osallistujat kuvasivat selviytymisen seurauksena tässä ja aiemmassa tutkimuksessa (Anderson & Bernhardt 2020) käyttäytymisensä, kuten oman toiminnan säätelyn taitojen, kehittyneen. He kirjoittivat lisäksi väkivaltataustan vaikutusten vähentymisestä ja vähentämisestä, esimerkiksi mahdollisuudesta elää elämästä nauttien, joka on tullut esille myös aiemmissä tutkimuksissa (O'Brien ym. 2013; Hartley ym. 2016). Selviytymisen seurauksena koettiin myös psyykkistä kehitystä, esimerkiksi ihmisenä kasvamista ja elämänarvojen muuttumista, sekä tämän että aiempien tutkimusten (Anderson ym. 2011; O'Brien 2013; Anderson & Bernhardt 2020; Bain & Durbach 2021) perusteella. Väkivaltaa kokeneiden hyvinvoinnin paraneminen selviytymisen myötä lisää inhimillistä hyvinvointia ja toisaalta voi vähentää yhteiskunnallisia kustannuksia, esimerkiksi työkyvyttömyydestä ja -poissaoloista aiheutuvia. Kokonaisuudessaan vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytyminen edistää sekä selviytyneiden yksilöiden että

yhteisö- ja yhteiskuntatason hyvinvointia ja vähentää monia kustannuksia, joten sen tukeminen on inhimillisten seurausten lisäksi myös taloudellisesti kannattavaa.

Selviytymisen tunteen muodostumisessa oli monia samansuuntaisuuksia aiempien selviytymisen määritelmää tai käsityksiä tutkineiden tutkimusten (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019) sekä posttraumaattista kasvua tutkineiden tutkimusten (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11) kanssa. Toisaalta erona löytyi, että tämän tutkimuksen perusteella selviytymisen tunne muodostui muun muassa siitä, että oli selvitty hengissä. Tätä ei ole havaittu aiemmissa tutkimuksissa (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019), mikä voi johtua esimerkiksi siitä, että niissä selviytymistä on tutkittu terveydenhuollon konteksteissa ja sairauksista selviytymisessä, joissa hengissä selviytyminen on saattanut olla lähtökohtaisena oletuksena. Kuitenkin myös tapahtumien ymmärtäminen ja hyväksyminen muodostivat osallistujille tunnetta selviytymisestä, mikä saa tukea aiemmista tutkimuksista, joissa tapahtumien hyväksymisen (Egnew 2005; Hsu ym. 2008) ja uudelleen tulkinnan elämästä (Egnew 2005) on määritetty olevan osa selviytymistä.

Selviytymisen määritelmien (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019) perusteella merkittävä osa selviytymistä tapahtuu suhteissa muiden kanssa, mikä tässä tutkimuksessa näkyi esimerkiksi ihmissuhteiden tärkeytenä selviytymisen kannalta sekä kykynä kohdata vanhempi, vakiintuneina suhteina vanhempiin, mielenrauhana vanhempien suhteen sekä lasten hyvinvointia tukevan vanhemmuuden oppimisena, jotka muodostivat selviytymisen tunnetta. Tässä tutkimuksessa osallistujat kokivat selviytymisen tunteen muodostuvan myös siitä, etteivät väkivaltakokemukset määritä itseä tai omaa elämää, mikä on samansuuntainen selviytymisen määritelmiin sisällytettyjen mielen sisäisen tasapainon löytämisen (Hsu ym. 2008) ja kärsimyksestä ylipääsemisen kokemuksen (Egnew 2005) kanssa.

Tämän tutkimuksen perusteella selviytymisen tunne muodostui kokemusten ja niiden vaikutusten sekä tunteiden käsittelyn taidoista, missä on samoja elementtejä, kuten coping-keinojen kehittyminen, kuin posttraumaattisessa kasvussa (Tedeschi & Calhoun 1996). Samoin tässä tutkimuksessa selviytymisen tunnetta muodostanut myönteinen suhtautuminen itseen ja elämään on vastaava kuin posttraumaattiseksi kasvuksi määritellyt positiiviset itsessä koetut muutokset sekä positiiviset elämänfilosofian muutokset, esimerkiksi elämän järjestely siitä nauttimiseksi (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11). Lisäksi selviytymisen kuvaaminen

prosessina, jossa on erilaisia ja vaihtelevia vaiheita tuli esille sekä tässä tutkimuksessa selviytymisen tunnetta muodostavana tekijänä että selviytymisen määritelmässä (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019).

Lähes kaikki tässä tutkimuksessa tunnistetut selviytymisen tunnetta muodostavat alateemataso tekijät näkyivät myös selviytymisen tai posttraumaattisen kasvun määritelmässä eli selviytymisen tunteen muodostumisessa on monia samoja piirteitä muista vastaavista kokemuksista tai tilanteista selviytymisen kanssa. Toisaalta osa selviytymisen ja posttraumaattisen kasvun määritelmiin kuuluneista tekijöistä, kuten tietoinen hyvinvoinnin parantaminen (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019) ja sensitiivisyys suhteessa muihin (Tedeschi & Calhoun 1996; Tedeschi ym. 1998, 10–11) tulivat tässä tutkimuksessa esille vain selviytymisen seurauksina mutta ei selviytymisen tunnetta muodostavana tekijöinä, mikä voi kertoa hieman erilaisista tavoista mieltää ja kokea selviytymisen prosessin eteneminen. Toisaalta kaikkia selviytymisen tai posttraumaattisen kasvun määritelmiin (Egnew 2005; Hsu ym. 2008; Ashford ym. 2019) kuuluneita tekijöitä, kuten merkityksenantoa kokemuksille (Egnew 2005) ja viisauden kehittymistä (Tedeschi ym. 1998, 12–14), ei tullut esille tässä tutkimuksessa selviytymisen tunnetta muodostavana tekijänä eikä sen seurauksena. Eroihin saattavat vaikuttaa esimerkiksi aiemmin pohditut kulttuurierot sekä tutkimusmenetelmät, kuten se ettei viisautta pidetä itse määriteltävänä tekijänä, vaan sitä pitäisi erikseen tutkia.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimus on saanut Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan puoltavan lausunnon (19.1.2022), jota vaadittiin, sillä aiheen vuoksi tutkimuksessa oli riski aiheuttaa tutkittaville tai heidän läheisilleen normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä haittaa, ja tutkimuksen toteuttaminen saattoi merkitä turvallisuushkaa tutkittaville, tutkijalle tai heidän läheisilleen (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Eettisessä ennakoarvioinnissa ja sen perusteella myös tutkimusta tehdessä on huomioitu koko tutkimusprosessin ajan muun muassa tietosuojaja tietoturvallinen toiminta sekä tutkimuksen toteuttamiseen liittyvien riskien minimointi ja hallinta, kuten osallistujille mahdollisesti aiheutuvien ikävien tunteiden ja muiden haittojen minimointi.

Tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön ohjeiden mukaisesti (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Koko tutkimusprosessin ajan on noudatettu yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta sekä rehellisyyttä (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012), esimerkiksi kirjallisuuskatsauksessa käytettyjen tutkimusten laatu on arvioitu (liite 11) sekä aineisto analysoitu perusteellisesti ja systemaattisesti. Tutkimuksesta raportoidaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012), esimerkiksi käytetyt menetelmät ja aineiston analysoinnin eteneminen on selkeästi avattu, joten lukija voi myös itse arvioida tutkimuksen luotettavuutta sekä tulosten loogisuutta ja uskottavuutta. Jokaisen teeman ja alateeman sisältö on selkeästi kuvattavissa ja teemat ja alateemat ovat riittävän erillisiä toisistaan (vrt. Braun & Clarke 2006). Lisäksi tutkimusraportti eli tämän työn tulososio on tiivis, koherentti, looginen ja kiinnostava kertomus aineistosta, ja siinä hyödynnetään temaattisia narratiiveja havainnollistavia aineistositaatteja (vrt. Braun & Clarke 2006) monipuolisesti eri osallistujilta.

Tutkimuksessa on käytetty eettisesti kestäviä ja tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012), esimerkiksi aineistonkeruussa minimoitiin tutkittaville mahdollisesti aiheutuvia haittoja ja ohjeistettiin avun hakemiseen. Aiemmin tehdyt tutkimukset on huomioitu asiaan kuuluvalla tavalla (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012) niihin viitaten sekä niiden merkityksen esille nostamalla. Tutkimus on kokonaisuudessaan suunniteltu ja toteutettu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012) esimerkiksi aineistonhallinnan suhteen. Tutkimuksen toteuttajien oikeudet ja velvollisuudet on sovittu ennen tutkimuksen aloittamista (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Tutkimuksen osallistujille on ilmoitettu tutkimustiedotteessa, ettei tutkimuksella ole rahoituslähteitä eikä muita sidonnaisuuksia, vaan se tehdään opinnäytetyönä (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

Kirjallisessa muodossa olevien vastausten analysoiminen ja tulkinta on rajallisempaa kuin haastattelun, sillä niiden perusteella ei pystytä tulkitsemaan osallistujan ilmeitä, äänensävyjä, eleitä liikkeitä tai muita kehollisia ilmaisuja (vrt. Laine 2018, 33). Näin ollen haastattelulla olisi voinut saada perusteellisempaa aineistoa kokemuksista. Aineisto oli kuitenkin rikas, ja koen saaneeni kuvattua ilmiöitä monipuolisesti sen perusteella. Valituilla menetelmillä saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Analyysin aluksi otin liian vähän tekstiä mukaan merkityksellisten ilmaisujen muodostamiseen, joten tulkintojen tekeminen ja teemoittelu oli haastavaa. Palasin

kuitenkin alkuperäisten ilmaisujen pariin ja otin mukaan pidempiä tekstipätkiä, jolloin analysointi sujui paremmin. Kehityin analysoinnissa nopeasti ja se muuttui jatkuvasti sujuvammaksi. Tutkijan esiyttämisvaikutusta pitää tarkastella kriittisesti aineistoa analysoidessa (vrt. Laine 2018, 36), mitä tein koko analysoinnin ja tutkimusprosessin ajan. Huomasin esimerkiksi aluksi alkavani rakentaa alateemoja terveyden osa-alueiden ja psykologisten rakenteiden kautta ennakkotietoihin perustuen, mutta otin hyvin pian askeleen takaisinpäin, ja vaihdoin tapaan tarkastella ja tulkita ilmauksia aineistoa kuvaavammalla tavalla. Lisäksi jokaiseen tutkimuskysymykseen liittyen oli ilmaisuja, joita oli todella vaikea saada sopimaan yhteen muiden kanssa ja mihinkään alateemaan. Lopulta totesin, etteivät jotkin niistä oikeastaan vastannetakaan kyseiseen kysymykseen, ja osalle löytyi paikka näkökulman uudistamisen myötä.

Tutkimuskysymys ”Miten oman vanhemman taholta koetut väkivallan kokemukset näkyvät elämässä aikuisena?” sekä siihen liittyvä analyysi ja aineisto jätettiin lopulta kokonaan tämän työn ulkopuolelle työmääräni rajaamiseksi sekä näkökulman keskittämiseksi selviytymiseen. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa olisi pitänyt osata ennakoita tarkemmin, millainen määrä aineistoa suunniteltuihin kysymyksiin kertyy, sekä miten paljon aikaa sen analysoiminen vaatii. Suunnittelu tehtiin kuitenkin käytettävissä olleen tietämyksen mukaan, joten suunnitelmaa piti muuttaa tilanteen realisoituessa. Kerätyn aineiston osan poissulkeminen tutkimuksesta on vastoin eettisen tiedonhankinnan periaatteita, sillä osallistujilta pitäisi kerätä vain tarvittavaa eikä ylimääräistä tietoa (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Toisaalta rajaaminen edisti huolellisuusperiaatteen (vrt. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012) toteutumista, sillä se mahdollisti huolellisen aineiston analysoinnin lopullisten tutkimuskysymysten suhteen.

Pyrittäessä kokemusten tutkimiseen saatetaan toisinaan saada aineistoa käsityksiin liittyen, sillä monista asioista on käsityksiä myös muuten kuin omien kokemusten perusteella, esimerkiksi yhteiskunnallisen keskustelun perusteella (vrt. Laine 2018, 40). Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä, siinä tärkeistä tekijöistä, sen seurauksista tai siitä mistä selviytymisen tunne muodostuu, on kuitenkin harvemmin yleisiä kulttuurisia käsityksiä, joten tutkimus tavoitti todennäköisesti osallistujien kokemukset (vrt. Laine 2018, 40). Toisaalta osallistajat saattavat edustaa keskimääräistä enemmän aiheen parissa työskennelleitä, joten heillä voi olla sitä kautta tietoa ja käsityksiä ilmiöistä muiden näkökulmista. Aihe on kuitenkin koki-jalleen todennäköisesti niin henkilökohtainen ja voimakas kokemus, että omista kokemuksista on luontevaa kertoa sekoittamatta niitä käsityksiin tai muiden kokemuksiin, ellei ole erityisesti ja runsaasti perehtynyt muiden kokemuksiin esimerkiksi niitä lukemalla tai vertaisten kanssa

keskustelemalla. Kaiken kaikkiaan osallistujille esitetyt kysymykset herättivät vahvasti pohtimaan omia kokemuksia sekä esitestauksen että joidenkin osallistujien palautteen perusteella, joten minulla on syytä luottaa päässeeni käsiksi osallistujien henkilökohtaisiin kokemuksiin.

Selviytyminen on dynaaminen prosessi ja sen tulokset vaihtelevat eri aikoina ja yksilöiden välillä, kehittyvät jatkuvasti ja näkyvät elämän eri osa-alueilla (Ashford ym. 2019), joten myös kokemukset selviytymisestä ja niiden sanallistamisen taidot vaihdellevat prosessin vaiheesta riippuen. Näin ollen osa tuloksista voi olla joillekin totta vastaamishetkellä, mutta muutaman vuoden päästä he olisivat saattaneet vastata eri tavalla, joten samoille henkilöille prosessin eri vaiheissa esitetyt kysymykset voisivat tuottaa erilaisia asioita ilmentäviä ja korostavia vastauksia. Selviytymisprosessin tietyissä vaiheissa saattavat korostua tietyt asiat, jolloin esimerkiksi kokonaiskuva selviytymisen alkuvaiheissa tärkeistä tekijöistä voisi olla hyvin erilainen juuri prosessin alkuun päässeillä kuin sen loppuvaiheissa olevilla. Selviytymisprosessin eri vaiheita ei kuitenkaan ole sen määritelmänkään perusteella mahdollista luotettavasti erotella, sillä prosessi on dynaaminen ja vaihtelee eri ihmisillä ja yhdelläkin yksilöllä eri elämän ja hyvinvoinnin osa-alueilla. Näin ollen ainakin tämän hetken tiedon mukaan on lähes mahdotonta tutkia erikseen eri vaiheissa olevien kokemuksia selviytymisessä merkittävistä tekijöistä ja sen seurauksista sekä selviytymisen tunteen muodostumisesta, joten prosessin eri vaiheita ei olisi voitu tässä tutkimuksessa huomioida tarkemmin.

Tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja ei ole tiedossa koettua väkivaltaa lukuun ottamatta. Taustatietojen puutteen sekä aiemmin mainitun selviytymisprosessin henkilökohtaisuuden vuoksi tulosten ei voida sellaisenaan yleistää koskevan muita kuin tämän tutkimuksen osallistujia. Tuloksissa on kuitenkin myös tätä tutkimusta yleisemmin tunnistettavia ilmiöitä, mikä tuli esille verrattaessa niitä aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Tulokset olivat monilta osin samansuuntaisia aiemmin tehtyjen tutkimusten tulosten kanssa, vaikka kaikkia samoja tekijöitä ei ollut havaittu tässä ja aiemmissa tutkimuksissa.

7.3 Tutkimuksen johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymistä voidaan tukea ja väkivaltaa ennaltaehkäistä monilla, osin jo jossain määrin käytössä olevilla, keinoilla. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten

kouluttamisella väkivallasta voidaan edistää väkivallan tunnistamista ja tuen tarjoamista siitä selviytymiseksi. Lisäksi väestön tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta voi edistää muun muassa stigman vähentämistä ja madaltaa avun haun kynnyksiä. Toisaalta lasten sosioemotionaalisten taitojen ja itsearvostuksen kehittäminen voi toimia voimavarana selviytymiselle sekä auttaa lasta tunnistamaan itseensä kohdistuvaa väkivaltaa ja kertomaan siitä jollekin.

Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä tunnistettiin monia hyötyjä, kuten yksilön hyvinvoinnin edistäminen ja yhteisön sosiaalisen pääoman kasvattaminen. Sosiaalista pääomaa kasvattivat esimerkiksi yksilöiden kehittyneet taidot auttaa muita ja toisaalta keinot ylisukupolvisen väkivallan katkaisemiseksi. Myös vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen tunnetta muodostavat tekijät kuvasivat monia selviytymisen mukanaan tuomia vahvuuksia. Lisäksi selviytymisen tunteen muodostuminen sisälsi monia samoja tekijöitä kuin aiemmin tutkimuksissa kuvatut selviytymisen määritelmät, ja siinä tuli esille myös posttraumaattisen kasvun piirteitä. Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin samankaltaisuuksien lisäksi eroja aiempiin tutkimuksiin, esimerkiksi hengellisyys ja merkityksenanto kokemuksille eivät olleet tässä tutkimuksessa merkittäviä, kun taas aiemmin niiden on havaittu olevan selviytymisen kannalta tärkeitä tekijöitä ja selviytymisen seurauksia.

Tämä tutkimus syvensi ymmärrystä vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisestä. Samalla heräsi seuraavanlaisia kysymyksiä, joita voisi jatkossa tutkia lisää:

- Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmassa pyritään lisäämään sosiaali- ja terveysalan sekä sivistystoimen ammattilaisten koulutusta vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta siihen varhaisen puuttumisen ja sen ennaltaehkäisemisen edistämiseksi. Jatkossa voitaisiin tutkia, miten lisätty koulutus vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta vaikuttaa väkivallan tunnistamiseen sekä siihen puuttumiseen, avun tarjoamiseen ja tarjottavan tuen laatuun.
- Suuri osa lasten vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan kokemuksista jää kouluissa huomaamatta, vaikka lähes kaikki lapset siellä käyvät. Jatkossa voitaisiin tutkia, voitaisiinko kouluihin saada terveystarkastusten lisäksi pakolliset psykologin tarkastukset, ja lisäisikö se lasten avuntarpeen tunnistamista ja tuen saamista.
- Vähäinen ymmärrys ja tieto vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta voi vaikeuttaa väkivallan tunnistamista ja ylläpitää käsitystä, että omat väkivaltakokemukset

ovat tavallisia tai jollakin tapaa omaa syytä. Jatkossa voitaisiin tutkia, millä tasolla väestön ymmärrys vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta on, ja miten sitä saataisiin kehitettyä.

- Moni ei hakeudu ammattiavun piiriin hakeakseen tukea vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymiseksi, vaan saavat tai toivovat siihen tukea lähipiiriltään. Jatkossa voitaisiin tutkia, miten sosioemotionaalisten taitojen kehittyminen vaikuttaa yhteisöjen hyvinvointiin. Lisääntykö yhteisöjen tarjoama tuki ja väheneekö ammattiavun tarve?
- Väkivallan käyttämiselle lasta kohtaan altistavat muun muassa puutteelliset sosioemotionaaliset taidot sekä omat väkivallan kokemukset. Jatkossa voitaisiin tutkia, miten panostus lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittämiseen näkyy seuraavien sukupolvien lasten kokemassa vanhemmuudessa ja hyvinvoinnissa. Väheneekö vanhemman lapsen kohdistama väkivalta ja kehittyvätkö vanhemmuustaidot?
- Monet vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokeneet ja siitä selviytymiseksi apua tarvitsevat eivät päädy ammattiavun piiriin, eivätkä kaikki saa tukea selviytymiseen myöskään lähipiiriltään. Jatkossa voitaisiin tutkia, kuinka moni vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa kokenut jää ilman apua niin, että sen haitalliset seuraukset jatkuvat läpi aikuisuuden. Miten näille ihmisille voitaisiin saada tukea?

LÄHTEET

- Anderson, K. M., & Bernhardt, C. (2020). Resilient adult daughters of abused women: Turning pain into purpose. *Violence against women*, 26(6–7), 750–770.
- Anderson, K. M., Danis, F. S., & Havig, K. (2011). Adult daughters of battered women: Recovery and posttraumatic growth following childhood adversity. *Families in Society*, 92(2), 154–160.
- Ashford, R. D., Brown, A., Brown, T., Callis, J., Cleveland, H. H., Eisenhart, E., ... & Whitney, J. (2019). Defining and operationalizing the phenomena of recovery: a working definition from the recovery science research collaborative. *Addiction Research & Theory*, 27(3), 179–188.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77–101.
- Braun, V. & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research – a practical guide for beginners*. SAGE.
- Brouwer, M., & Leeuwen, T. van. (2013). *Psychology of Trauma*. Nova Science Publishers, Inc.
- Cacciatore, R., Porras, K. & Kalland, M. (2019). Turvallinen kehotunne- ja seksuaalikasvatus. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Doyle, J. L. (2020). Experiences of intimate partner violence: The role of psychological, economic, physical and sexual violence. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 80, p. 102370). Pergamon.
- Egnew, T. R. (2005). The meaning of healing: transcending suffering. *The Annals of Family Medicine*, 3(3), 255–262.
- Gibbs, A., Dunkle, K., & Jewkes, R. (2018). Emotional and economic intimate partner violence as key drivers of depression and suicidal ideation: A cross-sectional study among young women in informal settlements in South Africa. *PloS one*, 13(4), e0194885.
- Hakulinen, T. & Korpilahti, U. (2019). Seksuaaliväkivallalta suojaavat tekijät ja niiden tukeminen perusterveydenhuollossa. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.

- Hakulinen, T., Riihonen, R. & Laajasalo, T. (2019a). Lähisuhdeväkivalta perheessä lapsen ja nuoren näkökulmasta. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Hakulinen, T., Säävälä, M., Korpilahti, U., Muukkonen, T., Koulu, S., Nikupeteri, A. & Riihonen, R. (2019b). Fyysinen väkivalta. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Hsu, C., Phillips, W. R., Sherman, K. J., Hawkes, R., & Cherkin, D. C. (2008). Healing in primary care: a vision shared by patients, physicians, nurses, and clinical staff. *The Annals of Family Medicine*, 6(4), 307–314.
- Isola, A-M., Tulensalo, H. & Laitinen, K. (2019). Osallisuus edistää turvallisuutta ja ehkäisee väkivaltaa. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Istanbulin sopimus. (2015). Sopimusteksti Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. 53/2015. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053/20150053_2
- Kaltiala-Heino, R. (2012). Lasten kaltoinkohtelu – oireet ja ongelmat nuoruusiässä. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitié-Kallio (toim.) *Lapsen kaltoinkohtelu*. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.
- Karjalainen, P. (2019). Turvaa sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukemisella. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Karjainen, R. (2019). Lapsuuden perheväkivaltakokemukset ja niistä selviytyminen aikuisen kertomana. *Sosiaalityön erikoistumiskoulutus*. Turun yliopisto. Lisensiaatintutkimus.
- Kauppi, A. (2012). Sisäiset mustelmat – pahoinpitelyn psyykkiset vaikutukset. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitié-Kallio (toim.) *Lapsen kaltoinkohtelu*. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.
- Kmet, L. M., Cook, L. S., & Lee, R. C. (2004). Standard quality assessment criteria for evaluating primary research papers from a variety of fields.
- Laajasalo, T., Paavilainen, E., Järvillehto, V. & Keiski, P. (2019). Henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Teoksessa *Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan*

- väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Laajalahti, A., Valli, R., Aaltola, J. & Herkama, S. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. (1983). Viitattu 18.12.2021 & 20.2.2022. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830361>
- Lastensuojelulaki 417/2007. (2007). Viitattu 21.2.2022. Saatavilla <https://www.finlex.fi>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Stress, appraisal, and coping. Springer publishing company.
- Linjakumpu, A. (2015). Uskonnon varjot: Hengellinen väkivalta kristillisissä yhteisöissä. Vastapaino.
- Mäkelä, J. & Salo, S. (2012). Varhaisen vuorovaikutussuhteen häiriöiden tunnistaminen ja hoitaminen. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.
- Mäkelä, J., Bildjuschkin, K., Laajasalo, T. & Kettunen, H. (2019). Monialainen yhteistyö ja tiedonkulku. Teoksessa Väkipollaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Nicholls, D. (2009). Qualitative research: Part two-methodologies. International journal of therapy and rehabilitation, 16(11), 586–592.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. (2013). Viitattu 21.2.2022. Saatavilla <https://www.finlex.fi>
- Oranen, M. (2012). Lapsi ja perheväkivalta. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.
- Park, C. L., & Helgeson, V. S. (2006). Introduction to the special section: growth following highly stressful life events--current status and future directions. Journal of consulting and clinical psychology, 74(5), 791.
- Porras, K. (2015). Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja sen vaikutus seksuaaliseen hyvinvointiin. Teoksessa Seksuaalikasvatuksen tueksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 35/2015.

- Pöysä, J. Kirjoituskutsut. (n.a.) Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkökäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 13.4.2022. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.
- Rikoksantorjuntaneuvosto. (n.a.) Lähisuhdeväkivalta. Viitattu 4.10.2021. Saatavilla <https://rikoksantorjunta.fi/lahisuhdevakivalta>
- Rikoslaki 515/2003. (2003). Viitattu 30.5.2022. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Rikoslaki 540/2011. (2011). Viitattu 18.12.2021. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L25>
- Rikoslaki 578/1995. (1995). Viitattu 21.12.2021. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21>
- Rikoslaki 879/2013. (2013). Viitattu 18.12.2021. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L25>
- Salmivalli, A. & Joki-Erkkilä, M. (2019). Epäiltyjen nuorten seksuaalirikollisten hoidon tarpeenarviointi. Teoksessa Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.
- Sanders, C. K. (2015). Economic abuse in the lives of women abused by an intimate partner: A qualitative study. *Violence against women*, 21(1), 3–29.
- STM. (2019a). Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit – Lähisuhdeväkivalta-työn hyvät käytännöt rakenteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:55. Viitattu 18.12.2021. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162012/STM_2019_55_Rap.pdf
- STM. (2019b). Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. (n.a.). Hengellinen väkivalta. Viitattu 5.1.2022. Saatavilla <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Hengellinen+v%C3%A4kivalta>
- Söderholm, A. & Politi, J. (2012). Lapsen laiminlyönti. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitielä (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of traumatic stress*, 9(3), 455–471.

- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). " Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence". *Psychological inquiry*, 15(1), 1-18.
- Tedeschi, R. G., Park, C. L., & Calhoun, L. G. (Eds.). (1998). *Posttraumatic growth: Positive changes in the aftermath of crisis*. Routledge.
- Tenhunen, T., Andell, M., Ylenius-Lehtonen, M. & Lajunen, K. (2019). *Turvaa turvataidoilla. Teoksessa Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.*
- THL. (2021a). *Aikasarja perusopetus 4. ja 5. lk, 2017–2021. Viitattu 21.2.2022. Saatavilla <https://sampo.thl.fi>*
- THL. (2021b). *Aikasarja perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol 2006–2021. Viitattu 21.2.2022. Saatavilla <https://sampo.thl.fi>*
- THL. (2021c). *Lähisuhdeväkivalta. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta>*
- Tilastokeskus. (2021a). *Rikos- ja pakkokeinotilasto. Viitattu 2.11.2021. Saatavilla <https://tilastokeskus.fi/til/index.html>*
- Tilastokeskus. (2021b). *Väestöennuste. Viitattu 2.11.2021. Saatavilla https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaenn/*
- Tobin, T. (2016). *Spiritual violence, gender, and sexuality: Implications for seeking and dwelling among some Catholic women and LGBT Catholics.*
- Tolvanen, K. & Vuento, M. (2012). *Poliisi ja lapsiin kohdistuneet rikokset. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.*
- Tupola, S., Kivitie-Kallio, S., Kallio, P. & Söderholm, A. (2012). *Lapsen fyysinen pahoinpity. Teoksessa A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Helsinki/Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 76–98.*
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. www.tenk.fi. Viitattu 20.7.2022.*
- Vaaranen-Valkonen, N. & Laitinen, H-L. (2019). *Seksuaalinen häirintä, houkuttelu ja seksuaaliväkivalta digitaalisessa mediassa. Teoksessa Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki 2019.*
- WHO. (1999). *Report of the consultation on Child Abuse prevention. WHO Geneva, 29-31.*

WHO. (2005). Väkiältä ja terveys maailmassa -WHO:n raportti. Saatavilla https://thl.fi/documents/470564/817072/9529608993_fin.pdf/2ea074d0-a4eb-4448-ba63-3b312ea81692

WHO. (2016). INSPIRE – Seven Strategies for Ending Violence Against Children.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. (1991). Viitattu 20.2.2022. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset>

LIITE 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun eteneminen.

Hakulauseke

("domestic violence" OR "domestic abuse"
OR "family violence")
AND (coping OR resilience OR
"posttraumatic growth" OR healing)

Hakurajaukset

- 2012–2022
- vertaisarvioitu
- kielenä englanti
- akateemiset lehdet ja katsaukset
- koko teksti vapaasti saatavilla

Hakutulokset: N = 2277

- PsycINFO: N = 400
- Sociological Abstracts: N = 1877

Jatkotarkasteluun valitut tiivistelmät: N = 50

- PsycINFO: N = 28
- Sociological Abstracts: N = 32
- Duplikaattien poisto – 2

Kokonaan luetut tutkimukset: N = 22

- PsycINFO: N = 11
- Sociological Abstracts: N = 11

Katsaukseen hyväksytyt tutkimukset: N = 6

- PsycINFO: N = 2
- Sociological Abstracts: N = 3
- Manuaalinen haku: N = 1

Sisäänottokriteeri

- Vähintään 18-vuotiaan näkökulma
alle 18-vuotiaana vanhemman itseensä
kohdistuneesta väkivallasta
selviytymisestä

Poissulkukriteerit

- Osallistujat alle 18-vuotiaita
- Väkivallasta selviytymisestä kertoo
joku muu kuin sitä kokenut henkilö
- Parisuhdeväkivallasta selviytyminen
- Muusta kuin lähisuhdeväkivallasta
selviytyminen
- Ei selviytymisnäkökulmaa
- Väkivallan tekijöitä ei raportoitu tai ei
eritelty
- Selviytyminen muusta kuin
väkivaltakokemuksesta

LIITE 2. Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset ja niissä selviytymisessä tukevat tekijät ja selviytymisen seuraukset aikuisuudessa.

Tutkijat, vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus (tutkimuskysymys)	Tutkittavat (mm. lkm, iät, millaisia väkivaltakokemuksia taustalla)	Tutkimusasetelma (tiedonkeruu- ja aineistonanalyysimenetelmät)	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisessä tukevat tekijät	Vanhemman lapsen kohdistamasta väkivallasta selviytymisen seuraukset aikuisuudessa
Anderson, K. ym. 2011, Yhdysvallat	1. Miten aikuiset tyttävät käsittävät selviytymisensä vanhempien väliselle väkivallalle altistumisesta? 2. Mitä kasvua osallistujat käsittävät lapsuuden haitallisista kokemuksista ylipääsemisestä seuranneen?	- N = 15 - 22–64 -vuotiaita naisia - todistanut isänsä tai isäpuolensa äitiensä kohdistamaa fyysistä ja henkistä väkivaltaa - pystyivät erottamaan suoraan itseensä kohdistuneet väkivallan teot äitiensä kohdistuneille altistumisesta	- puolistruktuoitu haastattelu - analysointi laadullista analyysiohjelmalla ATLAS/ti käyttäen - koodaaminen ja kategorointi - posttraumaattisen kasvun ja selviytymisen osalta psykososiaalisten päätekiöiden mukaan	- väkivallan kokemusten tunnistaminen ja hyväksyminen sekä kokemusten syiden ja vaikutusten ymmärtäminen - fyysisen ja emotionaalisen etäisyyden ottaminen vanhempiin - koulutus lähisuhdeväkivallasta ja sen seurauksiin liittyen - pääsy terapiaan tai tukipalveluihin - näkemysten muuttaminen vanhemmista ja itsestä - merkityksenanto kärsimykselle - hengellinen yhteys	- ihmisyyden realiteettien hyväksyminen - toimijuuden tunne - vahvempi elämän tarkoituksellisuuden tunne - elämän arvostamisen kasvaminen - erityinen tietämys ja oivalluskyky - rohkeus, myötätunto, viisaus, vahvuus ja auttamisen halu vahvistuneet
Anderson, K & Bernhardt, C. 2020, Yhdysvallat	1. Minkä väkivaltaa kokeneiden naisten resilienssi aikuiset tyttävät mieltävät auttaneen heitä sopeutumaan positiivisesti aikuisuuteen? 2. Mitä vaikutusta, jos mitään, sen oppimisella vanhemmilta ”mitä ei kannata	- N = 29 - 21-vuotiaita tai vanhempia - todistaneet äitiensä kohdistunutta fyysistä, verbaalista, seksuaalisuutta loukkaavaa ja/tai taloudellista väkivaltaa lapsuudessa	- haastattelut, äänitys ja litterointi - Dedoose - ohjelmalla analysointi - merkityksikköjen etsiminen ja koodaaminen aikuisuuden positiivisiin tuloksiin sekä selviytymisprosessiin	- fyysisen ja emotionaalisen etäisyyden ottaminen perheestä - ymmärryksen ja hyväksynnän etsiminen kokemuksille - kokemuksista puhuminen - tiedon hankinta - hengellisyyden etsiminen - merkityksenanto kärsimykselle	- itsevarmuus haasteista ja vaikeuksista selviytymisen suhteen - sinnikkyys, sopeutuvuus, pätevyys - väkivallan ja häiriintyneen toiminnan (ylisukupolvisen) kierteen katkaiseminen - ihmisenä kasvaminen - elämän tarkoituksen löytäminen

	tehdä” on heidän aikuisuutensa resilienssiin ja positiivisiin elämän lopputuloksiin?	(tekijänä isä tai äidin mieskumppani) - korkeat (75 tai yli) resilienssipisteet CD-RISC -testissä	ja motivaatiotekijöihin, joista muodotui positiivinen aikuisuuteen sopeutumisen viitekehys		<ul style="list-style-type: none"> - saavutetun viisauden hyödyntäminen muiden auttamiseksi - motivaatio tavoitella väkivallatonta elämää - halu katkaista väkivallan ja häiriintyneen käyttäytymisen kierteen - halu kasvaa ihmisenä - muiden (kuin väkivalta) selviytymiskeinojen oppiminen
Bain, K. & Durbach, C. 2021, Etelä-Afrikka	Ymmärryksen lisääminen vanhempien väliselle väkivallalle altistumisesta selvinneiden lasten resilienssistä kiintymyssuhdeteorian näkökulmasta	<ul style="list-style-type: none"> - N = 6 - 20–25 -vuotiaita - itsensä resilienssiksi kokevia - turvallisen kiintymyksen mielentila - humanististen alojen ja yhteiskuntatieteiden opiskelijoita 	<ul style="list-style-type: none"> - the adult attachment interview ensimmäisellä haastattelukerralla - viikko ensimmäisen jälkeen puolistrukturoidut haastattelut, joissa ensimmäisen haastattelun reflektiota ja haastateltavilla vapaa sana - tulkinnallinen teemaattinen analyysi kiintymyssuhdeteoriaohjaavalla viitekehyksellä 	<ul style="list-style-type: none"> - fyysisen ja emotionaalisen etäisyyden ottaminen vanhemmista - kokemusten ja niiden vaikutusten refleктоiminen - myötätunto ja anteeksianto vanhempia kohtaan - psykoterapia - tukea tarjoava, turvallinen ja huolehtiva läheissuhde vanhemman tuen tilalla 	<ul style="list-style-type: none"> - vahvemmasi kehittyminen - oman elämän suurempi arvostaminen - näkökulmanottokyvyn kehittyminen
Barley, K. 2020, Australia	Seurata tutkijan elämän ja lapsuuden seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemuksia, sekä	<ul style="list-style-type: none"> - N = 1 - ikää ei kerrottu - seksuaalinen hyväksikäyttö ja hen- 	<ul style="list-style-type: none"> - autoetnografinen reflektiivinen kirjoittaminen, jossa kirjallisuutta, kokemuksia ja tulkintoja 	<ul style="list-style-type: none"> - merkitysten ja symboliikan etsiminen esim. kirjallisuudesta ja musiikista - asioiden jäsentely lukemalla, ajattelemalla ja kirjoittamalla 	

	miten hän käytti kirjallisuutta ja kirjoittamista selviytymiskeinona	kinen väkivalta (tekijänä isäpuoli), isäpuolen äitiin kohdistaman emotionaalisen, seksuaalisuutta loukkaavan ja taloudellisen väkivallan todistaminen	kokemuksista kuljetaan yhdessä	<ul style="list-style-type: none"> - tunteiden purkaminen kirjoittamalla - elämässä tapahtuvien asioiden hyväksyminen ja ymmärtäminen - vaikeiden tunteiden kohtaaminen - itseymmärryksen kasvaminen kirjallisuuden avulla 	
Hartley, S. ym. 2016, Iso-Britannia	Tunnistaa naisten posttraumaattisen kasvuun vaikuttaneita tekijöitä, miten posttraumaattinen kasvu vaikuttaa naisten elämiin, sekä mikä on auttanut tai estänyt heidän posttraumaattista kasvuaan	<ul style="list-style-type: none"> - N = 6 - 30–52-vuotiaita - osallistujista kaksi kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa vanhemman taholta (sitaitteissa erotellut), ja vain näiden henkilöiden tulokset mukana tässä tutkimuksessa - kasvun kokemus jollakin elämän alueella kokemuksesta selviytymisen seurauksena 	<ul style="list-style-type: none"> - puolistrukturoitu haastattelu - interpretatiivinen fenomenologinen analyysi - koodaus, teemat, sitaatit jokaisesta haastattelusta erikseen, näiden yhdistäminen ja haastatteluja yhdistävät ylä- ja alateemat 	<ul style="list-style-type: none"> - etäisyyden ottaminen väkivallan tekijöihin - merkityksenanto kokemuksille - kokemusten ja aiemman käyttäytymisen ymmärtäminen - ainutlaatuisen ymmärryksen merkityksen ymmärtäminen henkilökohtaisen kasvun edistämiseksi - seksuaalisesta hyväksikäytöstä puhuminen muiden kanssa ja yhteiskuntatasoisesti - suhde jumalaan - oman kulttuurin kriittinen arviointi - käsityksen muuttaminen itsestä - tunteiden kohtaaminen - määrätietoisuus 	<ul style="list-style-type: none"> - luottamuksellisten ja turvallisten ihmissuhteiden muodostamisen oppiminen - haitallisten ystävyssuhteiden tunnistaminen ja hylkääminen
O'Brien, K. ym. 2013, Australia	1. Miten aikuiset naiset näkevät hei-	<ul style="list-style-type: none"> - N = 6 - 18–39-vuotiaita 	<ul style="list-style-type: none"> - resilienssin viitekehys - haastattelu 	<ul style="list-style-type: none"> - emotionaalinen turvapaikka isovanhemmilla tai kaverilla 	<ul style="list-style-type: none"> - määrätietoisuuden kehittymisen

dän lapsuuden kokemuksensa lähisuhdeväkivallan todistamisesta?

2. Millaisia pitkäaikaisia vaikutuksia vanhempien välisen väkivallan todistamisella on ollut heidän elämiinsä?

- todistanut lapsuudessa ja nuoruudessa isänsä/isäpuolensa äitiinsä kohdistamaa väkivaltaa
- viiteen osallistujaan isä/isäpuoli oli kohdistanut myös suoraan henkistä ja/tai fyysistä väkivaltaa

- koodaus, teemat, toistuvat asiat, alateemat

- kaverilta emotionaalinen ja vertaistuki
- väkivaltaisesta ympäristöstä pois pääseminen
- hallinnan ottaminen omasta elämästä
- uuden rohkean ja vahvan roolin kehittäminen itselle

- menestyksekkään ja psyykkisesti palkitsevan elämän tavoittelu

LIITE 3: Tiedote tutkimuksesta
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

LIIKUNTATIETEELLINEN
TIEDEKUNTA

22.11.2021

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Lapsuudessa koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytyminen
Rekisterinpitäjä: tutkija Emilia Keskinen

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan osallistujien kokemuksia lapsuudessa koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytymisestä sekä lapsuuden lähisuhdeväkivallan kokemusten sekä niistä selviytymisen merkityksistä aikuisena. Osallistumalla tutkimukseen voit edistää ymmärryksen lisäämistä lähisuhdeväkivallasta selviytymisestä sekä lähisuhdeväkivallan ja siitä selviytymisen seurauksista aikuisiällä. Ymmärrystä ja tietoa lisäämällä voidaan mahdollistaa tehokkaampien toimintatapojen ja keinojen kehittämistä vanhemman lapsen kohdistaman lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja siitä selviytymisessä tukemiseen.

Lähisuhdeväkivaltaa ovat

- *fyysinen väkivalta*, kuten lyöminen, tukistaminen tai kuristaminen,
- *henkinen väkivalta*, kuten uhkailu, vähättely, syyllistäminen, haukkuminen, nolaaminen, eristäminen ystävistä tai sukulaisista, muu kontrollointi tai alistaminen,
- *seksuaalinen eli seksuaalisuutta loukkaava väkivalta*, kuten seksuaalisiin tekoihin pakottaminen, seksuaalinen ahdistelu, raiskaus
- *hengellinen väkivalta*, kuten tiettyjen sääntöjen noudattamiseen pakottaminen hengellisiin asioihin perustuen tai uskonnonvapauden kieltäminen,
- *taloudellinen väkivalta*, kuten lapsen kehitystasoon sopivan rahankäytön esittäminen,
- *laiminlyönti*, kuten riittämätön huolehtiminen lapsen perustarpeista, joita ovat muun muassa rakkaus, hoiva, hyväksyntä, kuulluksi tuleminen, koulutus, terveydenhuolto ja ravinto,

- *vainoaminen*, kuten toistuvat ei-toivotut yhteydenotot, tarkkailu tai uhkaaminen ja
- *perheen sisäiselle väkivallalle altistuminen*, kuten vanhempien välisen väkivallan näkeminen tai kuuleminen tai sen seurauksista huolehtiminen, kuten vanhemman lohduttaminen.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja siihen osallistumista. Liitteessä on kerrottu henkilötietojen käsittelystä (tietosuojailmoitus).

Sinua pyydetään osallistumaan tutkimukseen, jos kaikki seuraavat kriteerit täyttyvät.

- Olet 18-vuotias tai vanhempi.
- Olet kokenut lähisuhdeväkivaltaa vanhempasi taholta tai todistanut vanhempiesi välistä väkivaltaa lapsuudessasi eli alle 18-vuotiaana. Vanhemmalla tarkoitetaan Sinusta alle 18-vuotiaana virallisesti ensisijaisesti huolehtinutta aikuista, kuten biologista vanhempaa, sijaisvanhempaa tai muuta lähiaikuista.
- Koet selviytyneesi lapsuuden lähisuhdeväkivaltakokemuksistasi.
- Et asu enää samassa asunnossa väkivallan tekijän kanssa.
- Pystyt osallistumaan tutkimukseen suomeksi.

Mukaan pyydetään yhteensä noin 15–25 tutkittavaa, jotka ovat iältään 18-vuotiaita tai vanhempia. Voit kertoa tutkimuksesta eteenpäin ja jakaa tutkimuslinkkiä mahdollisille muille osallistujille.

Osallistujista ei kerätä tietoja tämän vastauslomakkeen ulkopuolisista lähteistä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit milloin tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen. Kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä ei aiheudu Sinulle kielteisiä seuraamuksia. Voit keskeyttää tutkimuksen keskeyttämällä vastaamisen ja poistamalla vastauslomakkeelta.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksessa tutkitaan osallistujien ajatuksia ja kokemuksia lapsuudessa koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytymisestä, selviytymisprosessissa tärkeiksi koetuista tekijöistä sekä lähisuhdeväkivallan ja siitä selviytymisen kokemusten merkityksestä aikuisuudessa. Vastauslomakkeella esitetään kysymyksiä aiheisiin liittyen, ja niihin pyydetään vapaasti kirjoitettavia vastauksia. Tutkimukseen vastaamisen arvioitu kesto on puolesta tunnista kolmeen tuntiin riippuen vastaustesi laa-

juudesta ja pohdinnan tarpeestasi. Tutkimukseen osallistujaa pyydetään ainoastaan vastaamaan vastauslomakkeen kysymyksiin.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet

Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja traumaattisten kokemusten muistelu saattavat herättää vaikeita tai ikäviä tunteita tai ajatuksia omiin lähisuhdeväkivallan kokemuksiisi liittyen. Voit hakea näihin liittyen apua esimerkiksi oman kuntasi terveyskeskuksesta, opiskelu- tai työterveyshuollosta, mahdollisesti jo olemassa olevan terveydenhuollon hoitosuhteesi kautta tai valtakunnallisista chat- tai puhelinpalveluista, kuten Ensi- ja turvakotien liiton tai Mieli ry:n nettisivuilta.

Lähisuhdeväkivallan teot ovat rikoksia, ja tutkimukseen osallistuessasi voit huomata tullesesi rikoksen kohteeksi, mitä et ole aiemmin välttämättä tunnistanut. Voit halutessasi tehdä rikosilmoituksen Sinuun kohdistuneesta lähisuhdeväkivaltarikoksesta poliisin nettisivuilla.

Tutkimuksen kustannukset

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota, eikä siihen osallistumisesta ei aiheudu Sinulle kustannuksia.

Tutkimus tehdään opinnäytetyönä, eikä sillä ole ulkopuolisia rahoittajia.

Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimukseen osallistujien henkilötietoja ei kerätä, eikä heille tiedoteta tutkimuksen tuloksista erikseen. Tutkimuksesta valmistuu terveystieteiden opinnäytetyö ja seminaariesitys Jyväskylän yliopistolle. Opinnäytetyö on nähtävissä Jyväskylän yliopiston sivuilla JYX-julkaisuarkistossa sen valmistuttua. Tutkimuksen julkaisussa on epäsuoran tunnistamisen mahdollisuus, sillä julkaisussa käytetään aineistositaatteja eli suoria lainauksia osallistujien vastauksista. Aineistositaatit kuitenkin käsitellään niin, ettei tutkimustuloksista tai julkaisusta voida tunnistaa yksittäistä henkilöä.

Lisätietojen antajan yhteystiedot

Emilia Keskinen, sähköposti: emaisike@student.jyu.fi, puh. 044 2712741

Yhteydenotto sähköpostiosoite ja -keskustelu tai puhelinnumero poistetaan, eikä niitä yhdistetä tutkimusaineistoon.

LIITE 4: TIETOSUOJAILMOITUS

TIETOSUOJAILMOITUS

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

Tutkimuksessa [Lapsuudessa koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytyminen] käsiteltävät henkilötiedot

Tutkimuksen tieteellisenä tavoitteena on lisätä ymmärrystä lapsuudessa eli alle 18-vuotiaana koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytymisestä sekä siinä tukevista tekijöistä. Näkemyksiä ja kokemuksia tutkitaan tutkimushetkellä aikuisten vastaajien näkökulmasta. Tutkimuksessa käsiteltäviä henkilötietoja ovat mahdollisesti lomakevastauksissa esille tulevat tiedot, kuten terveystiedot, joiden käsittely on välttämätöntä tutkimuksen toteuttamiseksi. Lisäksi tutkijan tietoon saattaa tulla nimesi ja yhteystietosi, kuten sähköpostiosoite tai puhelinnumero, jos otat itse yhteyttä tutkijaan.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja:

Tämän lomakkeen vastaukset. Lomakkeessa kysytään lähisuhdeväkivallan kokemuksiisi ja niistä selviytymiseen liittyviä asioita, joiden yhteydessä saatat kokea tarpeelliseksi mainita esimerkiksi paikkakuntia, joissa olet asunut tai terveyteesi liittyviä asioita.

Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa:

Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia erityisryhmiin kuuluvia henkilötietoja:

Terveys

Eryitysten henkilötietoryhmien käsittelykiellosta poiketaan seuraavalla perusteella:

Yleisen edun mukainen tieteellinen tai historiallinen tutkimustarkoitus tai tilastollinen tarkoitus (tietosuojalaki 6 §)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle:

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA -alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen:

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään ja luovutetaan vain historiallista/ tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten (tilastointi) sekä muutoinkin toimitaan niin, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille. Lisäksi yhteystietosi poistetaan välittömästi keskustelun päätyttyä, mikäli olet ollut yhteydessä tutkijaan, esimerkiksi kysynyt lisätietoja tutkimukseen liittyen.

Tunnistettavuuden poistaminen:

Aineisto pseudonymisoidaan suojatoimena aineiston perustamisvaiheessa eli siitä poistetaan kaikki tiedot, jotka voivat johtaa yksittäisen tutkittavan tunnistamiseen.

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan salasanalla.

Eettinen ennakoarvio ja tutkijan tietosuoja- ja -turvakoulutukset:

Tutkimukselle on annettu eettinen ennakoarvio.

Tutkija on suorittanut tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset.

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen:

Tutkimusrekisteri hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Tutkija Emilia Keskinen. emaisike@student.jyu.fi. 0442712741.

Tutkimuksen vastuullinen johtaja:

Emilia Keskinen. emaisike@student.jyu.fi. 0442712741.

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla):

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla):

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla):

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla):

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla):

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen:

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko:

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen:

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä yliopiston tietosuoja-vastaavaan. Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt toimitetaan tutkijalle.

Tutkijan yhteystiedot: Emilia Keskinen, puh. 0442712741, e-mail: emaisike@student.jyu.fi

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuojailmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaal-
tuutettu.

Tietosuojavaal-
tuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

LIITE 5: SUOSTUMUS OSALLISTUA TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

Kysymys 1. SUOSTUMUS OSALLISTUA TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

Lapsuudessa koetusta lähisuhdeväkivallasta selviytyminen

Olen ymmärtänyt, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa syytä kertomatta ilmoittaa, etten enää halua osallistua tutkimukseen. Keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

Keskeyttämiseen asti minusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa.

Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä. Olen saanut tiedotteen tutkittavalle sekä tietosuojailmoituksen, ja minulla on ollut mahdollisuus esittää tutkijalle tarkentavia kysymyksiä.

Suostun siihen, että tutkimuksessa käsitellään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joita tässä tutkimuksessa ovat vastauksiin itse mahdollisesti kirjoittamasi terveys- ja muut henkilö- tai tunnistetiedot.

Kyllä

Ei (Tämän vaihtoehdon valitseminen estää tutkimukseen osallistumisen, sillä vastauksiasi ei voida käsitellä tutkimuksessa.)

Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

Jatkamalla vastauslomakkeella eteenpäin hyväksyn tietojeni käytön tiedotteessa kuvattuun tutkimukseen tutkittavaksi sekä annan luvan kohtiin, joiden kohdalla olen merkinnyt kohdan ”Kyllä”.

Tutkijan yhteystiedot:

Emilia Keskinen, puh. 044 2712741, sähköposti: emaisike@student.jyu.fi

LIITE 6: Vastauslomakkeen kysymykset

Kysymys 2. Kuvaile, minkälaista väkivaltaa olet kokenut lapsuudessasi vanhempasi/vanhempiesi taholta. Kerro ainakin seuraavat asiat.

- Mikä on ollut väkivallan muoto (esimerkiksi henkinen väkivalta tai vanhempien välisen väkivallan todistaminen)?
- Millaista väkivaltaa on ollut (esimerkiksi vähättely tai väkivaltatilanteen jälkeen vanhemman lohduttaminen)?
- Miten usein väkivaltaa on ollut?
- Kuka on ollut väkivallan tekijä/ ketkä ovat olleet väkivallan tekijöitä ja kuka/ketkä sen kohteita?

Kysymys 3. Mitkä tekijät ovat olleet Sinulle tärkeitä lapsuutesi lähisuhdeväkivallan kokemuksista selviytymisessä, ja millä tavalla ne ovat olleet merkityksellisiä?

Kysymys 4.

- a) Miten lapsuutesi lähisuhdeväkivallan kokemukset näkyvät Sinussa ja elämässäsi nykyään?
- b) Miten lapsuutesi lähisuhdeväkivallan kokemuksista selviytyminen näkyy Sinussa ja elämässäsi nykyään?

Kysymys 5. Mistä Sinulle muodostuu tunne, että olet selviytynyt lapsuutesi lähisuhdeväkivallan kokemuksista?

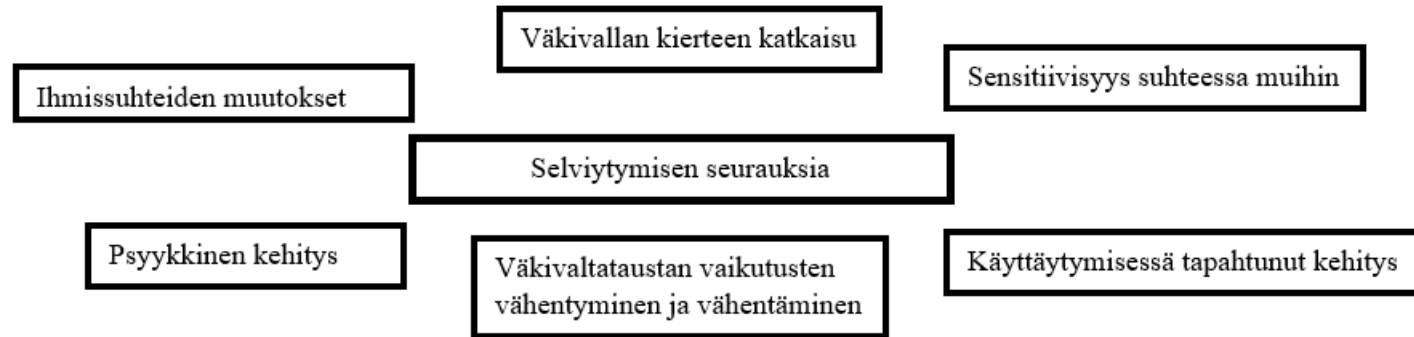
LIITE 7. Selviytymisessä tärkeiden tekijöiden (siniset laatikot), selviytymisen seurausten (keltaiset laatikot) ja selviytymisen tunteen muodostumisen (vihreät laatikot) alateemojen väliset yhteydet toisiinsa. Laatikoiden päällekkäisyys tarkoittaa, että alateemoissa on yhteneviä sisältöjä.

LIITE 8. Selviytymisessä tärkeät tekijät.

LIITE 9. Selviytymisen seuraukset.

LIITE 10. Selviytymisen tunteen muodostuminen.

LIITE 11: Kirjallisuuskatsauksen tutkimusten laadunarviointi mukailten Kmet ym. 2004

	Anderson ym. 2011	Anderson & Bern- hardt 2020	Bain & Durbach 2021	Barley 2020	Hartley ym. 2016	O'Brien ym. 2013
1. Onko tutkimuskysymys/ tutkimuksen tavoite riittä- västi kuvailtu?	2	2	0	1	2	2
2. Onko tutkimusasetelma selkeä ja tarkoituksenmu- kainen?	2	2	2	2	2	2
3. Onko tutkimuksen kon- teksti selvä?	2	2	1	2	2	2
4. Onko yhteys teoreettiseen viitekehykseen/ laajempaan tutkimustietoon?	2	2	1	1	2	1
5. Onko otantamenetelmä kuvattu, relevantti ja perus- teltu?	2	2	2	2	2	2
6. Ovatko tiedonkeruume- netelmät selkeästi kuvatut ja systemaattiset?	2	2	2	2	2	2
7. Onko aineiston analy- sointi selkeästi kuvattu ja systemaattinen?	2	2	1	1	2	2
8. Käytetäänkö tarkistusme- netelmiä luotettavuuden vahvistamiseksi?	2	2	2	0	2	2
9. Tukevatko tulokset johto- päätöksiä?	2	2	2	2	1	2
10. Onko raportti refleksiiv- inen?	2	2	2	2	2	2
Yhteensä	20/20	20/20	15/20	15/20	19/20	19/20

Taulukossa 2 = kyllä, 1 = osittain, 0 = ei